

NOUA REVISTĂ ROMÂNĂ

ABONAMENTUL :
In România un an (48 NUMERE), 10 lei
„ sease luni 6 „
In toate țările uniunei poștale un an 12 „
„ „ „ „ sease luni 7 „

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
Bulevardul Ferdinand, 55 — București

POLITICA, LITERATURA, ȘTIINȚA ȘI ARTA
APARE ÎN FIECARE DUMINICĂ

DIRECTOR :
C. RADULESCU-MOTRU
PROFESOR LA UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI

UN NUMĂR.
25 Bani

Se găsește cu numărul la principalele
librării și la depozitarii de ziare
din țară

Prețul anunșurilor pe ultima pagină
1/4 pagină 10 lei.

No. 24.

DUMINICĂ, 24 OCTOMBRIE 1910

Vol. 8.

SUMARUL

NOUȚĂȚI :

Către cititori. — *Cronica teatrală : Teatrul Național.* — *Aniversarea morții lui Oscar Wilde.* — *Reviste noi.*

CEȘTIUNI ACTUALE :

C. RĂDULESCU-MOTRU. *Idealul naționalist.*
E. LOVINESCU. *Procedee literare : D. G. Ibrăileanu și alții...*

CEȘTIUNI SOCIALE :

S. LAZAR. *In chestia evreiască : Glasul unui zionist.*

LITERATURĂ :

IOAN DRAGU. *Pantomime moderne.*

ȘCOLARE :

TH. D. SPERANȚIA. *Raport asupra învățământului.*

NOTE ȘI DISCUȚIUNI :

I. SĂNDULESCU. *O carte despre Vasile Conta.*

TABLA DE MATERIE LA VOLUMUL VIII.

NOUȚĂȚI

Către cititori

Cu începerea de la 31 ale lunii se vor introduce în organizarea Noiei Reviste Române mai multe îmbunătățiri.

Localul administrației și redacției se va muta în centrul Capitalei, în Pasagiul Soc. Imobiliare No. 3. (Intrarea prin Calea Victoriei 60 și Str. Academiei 19).

Cititori și abonați noștri vor putea să-și procure de la administrație nu numai numerile din revistă, ci și cărțile și obiectele cari se vor anunța pe paginile noastre rezervate anunșurilor.

De la No. viitor se vor adăoga Noiei Reviste Române încă opt pagini, astfel că exemplarele vor fi de aci înainte de câte 24 pagini, în loc de 16 pagini câte au fost până acum.

In aceste opt pagini se vor introduce rubrici noi, cari să fiină pe cititori în curent cu întreaga mișcare culturală a timpului.

S'au făcut demersurile necesare pentru ca acei ce împărtașesc programul revistei să aibă pe viitor un control mai eficace în însăși administrația și redacția Noiei Revistei Române. In acest scop, după o învoială prealabilă făcută între coproprietari, s'a decis în principiu transformarea unei părți din pușin din capitalul revistei în acțiuni la purtător, care să poată fi cumpărate de către cititori.

Condițiunile de subscriere și drepturile rezervate subscriitorilor se vor face cunoscute printr'un anunș special.

Caracterul de revistă independentă va fi păstrat și pe viitor. Vom căuta chiar să accentuăm și mai mult acast caracter, contra tuturor suspiciunilor, adesea ori rău intenționate venite din partea unora. Noua Revistă Română, așa cum s'a mai spus in programul publicat la 1 Ianuarie 1900 — își propune să oglindească mișcarea socială și literară a timpului, așa cum această oglindire să poată face într'o conștiință înzestrată cu toată critica științei contimporane. Rolul la care ea tinde, este să întărească printr'o activitate bine susținută, încrederea opiniunei publice în judecata celor competenți și liberi de ori ce prejudecții; încredere atât de necesară într'un stat democratic și din nenorocire atât de des amenințată prin polemicile pățimașe ale presei zilnice.

Dirrecțiunea.

Cronica teatrală : Teatru Național.

In săptămâna aceasta a fost reprezentată la Teatru Național și o piesă originală românească *Nevasta lui Cerceluş* de d. P. Locusteanu.

Un jurnal de seară ne dă informația că reprezentarea acestei piese românești să datorează faptului că autorul piesei este și funcționar la Teatru Național. Informația pare verosimilă. Dela numirea d-lui P. Eliade ca director, în viața Teatrului Național nu s'a stabilit încă un curs normal. La început directorul nou a fost foarte combătut și contestat li se tăgăduia ori și ce pricepere. In urmă această luptă în contra lui a încetat, dar în locul ei a rămas un ce, care este tot așa de dăunător teatrului : a rămas faptul că multe persoane și-au arogat din drepturile cari se cuvin exclusiv directorului. Aceste persoane cred foarte serios, că numai grație lor directoratul a fost salvat, și în consecință fac pe epitropi. De vină este și d. Eliade, desigur, fiindcă s'a mulțumit cu această situație de pupil.

Gazetari, funcționari de ai Teatrului, artiști, oameni politici, și alți, și-au distribuit ei singuri roluri de epitropi. D. Eliade „gentil ca totdeauna“ nu protestează. Mai mult chiar, dânsul pare că se simte bine în această situație, pe care o mai și agravează prin veleitățile sale de fin diplomat.

Așa se explică multe din curioșitățile Teatrului Național.

O piesă străină este dată spre a fi tradusă lui X, care a combătut pentru d. Director la gazetă (sau a insultat pe d. Davila, cea ce revine la acelaș lucru); o piesă românească se joacă după stăruințe și necesități politice : Caragiale este

jăsat la o parte, în schimb se joacă înaintea sălei goale Delavrancea; — dacă nu s'ar juca Delavrancea, s'ar juca desigur pâna la salurație Caragiale; un partid de opoziție trebuie satisfăcut „cât que coute”, căci așa cere diplomația; distribuția rolurilor la artiști se face după distribuția puterilor de influență; în sfârșit viața teatrală întreaga nu-și mai are atmosfera sa proprie, ci atmosfera ei este afară, în politicianism.

Este regretabil, din toate punctele de vedere, și pentru teatru, și pentru d. Eliade, dar mai ales pentru teatru. Ar fi fost de dorit ca viața teatrală să rămâie în afară de politică, și să-și asigure astfel o continuitate de direcție.

D. Eliade n'a voit această independență, sau dacă a voit-o dânsul, n'au voit-o epitropii d-sale, cea ce este totuna pentru teatru.

Cum să se îndrepte lucrurile? Greu, foarte greu.

Sfaturile bune nu pot ajunge până la d. Eliade.

Această notiță, bunioară, care este scrisă numai în scopul ca să atragă atenția d-lui Eliade asupra incompatibilității dintre pozițiunea sa ca membru al corpului didactic superior și pozițiunea sa ca epitropisit la teatru, n'are să ajungă nici odată până la dânsul. D. Eliade este prea ocupat ca să citească atâtea câte să scriu! Dânsul va afla de această notiță din relațiile pe care vor bine voi să i le facă gazetarii prieteni. Și în aceste relații nu va fi de loc vorba despre ce am constatat noi mai sus, ci despre politica pe care o face *Noua Revistă Română!* Apoi vezi bine, cum are să nu critice pe d. Eliade o revistă pusă sub direcția d-lui R-Motru, care face parte din alt partid politic?!

Și așa sub un pretext, sau altul, sfaturile bune, trec pe lângă d. Eliade ca și cum n'ar fi fost, iar situația rămâne aceeași. Încă odată regretabil.

Nevasta lui Cerceluș a d-lui P. Locusteanu este o comedie aproape reușită. Ea ar fi reușită pe deplin, dacă autorul ei ar fi fost mai stăpân pe conducerea acțiunii. Cum este acțiunea redată lasă să se întrevadă prea mult inexperiența.

Nevasta lui Cerceluș are însă multe calități. Dialogul este viu, presărat de scântei de spirit, și potrivit mai ales mediului în care comedia se desfășoară. Tipurile funcționarilor mici de prin ministerele noastre sunt bine prinse.

D. Locusteanu a debutat frumos. Acest debut ne face să credem că stadiul său de dramaturg începător va fi de foarte scurtă durată.

Varax

Aniversarea morții lui Oscar Wilde.

La 30 Noembrie să vor împlini zece ani de la moartea unui mare artist al lumii: Oscar Wilde. Zece ani au trebuit să treacă, ca să spele noroiul de pe memoria acestui Cristos modern, pe care l-au executat cu atâta beție și cu atâta plăcere: farisei literaturii. Căci *the king of Life*, Oscar Wilde a fost un hêdon, care avea altă normă etică ca poezii moderni: el) erca hiperestet, mai clar și mai fecund ca Grêard de Nerval și mai elegant ca Walter Pater.

Viața lui Oscar Wilde a fost însăși o tragedie. Sa născut din o familie preoțesă anglicană, mamă-sa (Lady Speranza) a fost poetă bine apreciată și tinărul Wilde a câștigat premiul cel mai mare la universitatea din Oxford, unde asculta pe John Ruskin; și în anii 1891 i-l aflăm în Londra ca pe-un sârbătorit poeta laureatus al aristocrației englezești, în St. James theater i să jucau piesele cu enorm succes și la 1853 îl aflăm în Paris, la Port Saint. Martin cu minunata „Salomea”, pe care o admiră azi lumea întreagă și din care a creat celebra sa operă Strauss...

Și în 1895 poetul Wilde este în procesuat, perverri moris causa, dus în pușcărie din Reading, unde i-l urmărește disprețul Angliei. În 1898 e ruinat total, e cântăreț în chor în Berneval, un orașel al Franței de nord — și pe urmă moare la 30 Noembrie 1900 în Paris, în un hotel garni uitat de părinți, uitat de prințesa Mathilde, în mizeria cea mai mare și la înmormântarea lui nu-i nimeni.

Artistul mare al veții, Croesusul modern, idealizatul și tămâiatul poet antinomist, anachoretul apatic al Readingului a fost înadevăr un artist al veții. Nu, fiindcă era autorul „Prințului fericit”; și nu fiindcă el a scris „The Duchess of Padua” — nu. Și nu fiindcă el a scris „De profundis” aceasta epistula de vincula, nu. Era artist, căci numai un artist al veții a putut avea atât decor în viață, cum avuse Oscar Wilde... El a trăit în mijlocul prinților și feerilor și și-a bătut joc de ei. Și când a văzut în pușcăria din Reading pe mătrozul judecat la moarte, a plâns cu el în „Balada de Reading.” Era Croesus al simțirii, era mai om ca d'Annunzio și mai poet ca Maeterlinck. Simțea durerile și bucuriile omului modern de și era socialist „self made man” Ere aesthet mai adânc ca Walter Pater, ori ca Taine de și nu era savant ca ei — era sociolog mai profund ca Max Nordau, căci sociologia lui era a frumuseții...

Oh, și omul ăsta mare înadevăr „schönggeist” strălucitul gentleman, Dickensul poeziei, artistul ăsta mare a murit pe bina murdară a veții, a murit ignorat de Anglia, această țară a domnișoarele bătrâne și a postavurilor bune. „Țeara trei insulelor” a insultat aproape zece ani memoria acestui fiu mare al ei și zece ani a surghiunit din teatrele lui și din vitrinele librărilor lucrările lui Oscar Wilde... Și zece ani au trebuit să treacă, ca să i se ridice monument în Père Lachaise...

Și astăzi Wilde iarăși își are renaissance-ul său. Astăzi să vorbește, să scrie, să discute despre el, astăzi teatrele Angliei aduc iarăș pe scenă „Bunbury” „The Wendermere's Tan” și „Salomea” ajunse chiar până la opera din Berlin....

Astăzi nu mai protestează filistrii și moralisti împotriva lui, și nu e păcat să se vorbească de hêdonismul lui și poeziile lui le citește chiar și cel mai negru cardinal.

Și în gloria asta, în serbatorirea asta apare înaintea mea figura scuipată și bătută a lui Oscar Wilde din pușcăria Readingului, fața lui e singerată și mâinile lui sunt sfâșiate de munca grea a oanei — și în sulțelul meu întrebă un glas: lume, de ce-ai făcut din Oscar Wilde — ocaș?... ..

Emil Isac

Reviste noi

Cu venirea toamnei avem următoarele noi reviste:

Scena, revistă ilustrată de teatru și muzică, sub îngrijirea d-lor L. Rebreanu și M. Sorbul. Revista, dacă va fi condusă în mod imparțial, va fi de mult folos publicului. *România nouă*, revistă politică și socială. Director: C. G. Polichroniade.

Primul articol apărut în această revistă scris de d. Polichroniade este o entusiastă apologie făcută Domniei lui Cuza Vodă:

„Este strâns legat numele de România Nouă de începutul domniei acestui mare Domn, și țara recunșcătoare trebuie să immortalizeze memoria lui prin câte un monument nu numai în piața Unirei din Iași, singurul loc pe care trebuie să fie ridicat, dar chiar și la Focșani pe un mare pod de fier peste Milcov și la București, chiar în fața palatului de unde a fost ridicat noaptea de către conspiratori, spre a fi o pildă vie de patriotism tuturor generațiilor viitoare ale acestui neam”.

Revista ilustrațiilor române, bilunară, sub direcțiunea D-lor Dem. Teleor și Emil Andriași. Ca o gingașă rândunică gonită de ger și în căutarea unui adăpost, revista începe cu următoarele rânduri:

„Toamna! și o senzație de frig ne cuprinde la pronunșarea numelui anotimpului în cari majoritatea dintre noi intrăm cu haine străvezii”.

A. C. C.

Cu incepere de la 31 Octombrie in viitor, Redacția și Administrația revistei se va muta în Pasagiul Soc. Imobiliare No. 3 (Intrarea prin Calea Victoriei No. 60)

CESTIUNI ACTUALE

IDEALUL NAȚIONALIST

Atâta perfidie și atâta ură răspândesc în jurul lor folle zise naționaliste, și cu atâta meschinărie de sentiment conduc ele polemica în contra adversarilor, — în contra mea nu măi vorbesc; eu sunt: un prost, un jidovit, un lăș, un ticălos, un ingrât, un cerșetor, în sfârșit un candidat la Minister,—căci mai jos nu poate cădea cineva în Țara Românească! — încât mulți din cititorii noștri vor fi ajuns să creadă că vorba de ideal și vorba de naționalist nu prea merg împreună! Și unii ne-ău și spus-o, repetând în această privință dojenile pe care ni le-au făcut de curând redactorii de la «Faclă»: Ideal, care să împrăstie în jurul lui atâta ură între oameni, și care să-ți prefindă a te despoia de cele mai elementare obiceiuri de bună cuviință față de adversar, acela nu este un ideal, ci este o nebunie de om furios; prindeți pe nebunul naționalist și dați-i la cap! Nu mai perdeți vremea cu argumentări!

Și cu toate acestea naționalismul are un ideal și încă unul foarte frumos; priure cele mai frumoase din câte le oferă cultura noastră contemporană. Mai mult chiar: cea mai mare parte dintre furioșii cari răspândesc naționalismul prin ură, sunt sufletește mai înrudiți cu noi, adversarii lor, adică cu aceia pe care ei nu-i pot pomeni fără să nu-i insulte, decât sunt cu indiferenții, pe cari nu-i pomenesc și de care nu se preocupă...

Intre frați ura când se pornește este mai aprigă decât între străini. Sau cu o formidare științifică: acci ce au între ei puțete de asemănare, își exagerează deosebiriile.

Naționalismul propagat prin «Neamul Românesc» este izvorât din acelaș ideal, ca și cel propagat de noi prin «Noua Revistă Română»; deosebirea este numai, că al nostru este sănătos, iar naționalismul din «Neamul Românesc» este un frate sârplitură, și care ca orice stârplitură, nu poate trăi decât prin gălăgie și răutate. Rudenia însă nu ne-o ascundem; suntem frați căci așa a voit Dumnezeu.

Pentru dușinania dintre naționalismul sănătos și naționalismul stârplitură, nu-i de vină idealul, este de vină inima omenească în care idealul încolțește. Idealul este totdeauna frumos, dar inima poate fi și urâtă. «A plecat «sămănătorul să semeie sămânța și una a căzut pe «pământ bun, și alta pe piatra stearpă», zis'a Mântuitorul; și așa s'a întâmplat cu naționalismul la noi! Și poate și altă. Noi se ne ocupăm însă de cele ce se petrec la noi.

* * *

România de astăzi își datorează în bună parte independența sa ca Stat, idealului naționalist; ideal de care suveranii Europei începuseră să țină seamă cu cel puțin un secol înainte de aparițiunea «Neamului Românesc», de la Valenii-de-Munte. Acest ideal naționalist, botezat în lumea diplomaților și a dreptului internațional cu nu-

mele de principiu al naționalităților, nu a fost însă o născocire întâmplătoare, în genul celor produse de creierul atâtor sgarăe-liârtie, ci el s'a produs istoricește, și în mod natural, din mișcarea spre libertate, în care erau târate toate spiritele mari ale Europei Apusene. Înainte de a se înfiripa idealul naționalist, pe care norocul îl aruncă așa de bine în cumpăna celor cari desbăteau asupra soartei noastre, a Românilor, a trebuit să fie, și a fost în adevăr, un alt ideal ante-mergător, și grație acestuia, cel naționalist a putut găsi adepți, și între aceștia, un adept așa de prețios ca împăratul Napoleon al III-lea. Acest ideal ante-mergător este acela al perfecțiunii persoanei omenești, care se concretiza pentru individ în dreptul de a se dezvolta liber după însușirile lui fizice și morale date de natură¹⁾.

Numai după ce acest ideal al perfecțiunii fu recunoscut și sancționat de practica vieții politice,—de dogmele creștinismului el era recunoscut și sancționat de mult,—numai atunci a putut fi vorba de un ideal naționalist, căci acest din urmă ideal nu este de cât o determinare mai strânsă, și deci mai pozitivă, a așa numitelor însușiri fizice și morale. Vechiul ideal cerea în mod vag ca dezvoltarea liberă a individului să fie făcută în conformitate cu însușirile date de natură, noul ideal naționalist precizează tocmai, că dintre însușirile fizice și morale, trebuie în primul rând ținute în seamă cele ce se leagă de origina națională a individului. Prin cultivarea acestor însușiri de origină, zic și zic cu drept cuvânt propagatorii noului ideal, se poate ajunge mai sigur la dobândirea perfecțiunii persoanei omenești, care de atâtea secole este cerută de religie, de morală, de știință și artă. Individul care nu este lăsat să facă uz de limba sa maternă, de credințele și de deprinderile lui bune, câștigate din moși strămoși, acela nu se poate perfecționa, sau să perfecționează cu mare anevoință. Dați prin urmare cetățenilor mijloacele lor naturale prin care ei să se poată ridica, și nu-i constrângeți la mijloace artificiale! Nu le răpiți însușirile pe cari natura le-a adăugat la sufletele lor, ca însușiri de origină națională.

Acest ideal naționalist a făcut până acum destule minuni bine cuvântate. El va mai face încă.

Grație lui diplomația europeană a renunțat în multe cazuri la civilizarea *cu de asila*, și a înlesnit delimitarea la un loc a celor de aceeași limbă și de aceeași credință. Grație lui, să sperăm, că și frații noștri din Transilvania vor ajunge la dreptul de a întrebuița ca mijloace de perfecționare, mijloacele lor naturale, adică naționale, și nu vor mai fi siliți a întrebuița pe cele artificiale, impuse de Maghiari.

Acesta este istoricul idealului naționalist.

Așa s'a produs el, și cu «această chemare» vine el înaintea noastră. Tot ce este ideal în el, este cuprins

¹⁾ Ca *motto* la mult răspândita scriere a lui J. St. Mill asupra *Libertății* figurează următoarele rânduri caracteristice luate din Wilhelm Humboldt: *Le grand principe, le principe dominant auquel aboutissent tous les arguments posés dans ces pages, est l'importance essentielle et absolue du développement humain dans sa plus riche diversité.*

de mult în idealul perfecțiunii persoanei omenești; e-pitetul de naționalist, care s'a adăugat în urmă, nu face decât să determine mijloacele prin care această perfecțiune se poate dobândi. Negreșit, nu este de des-considerat această determinare, dar în definitiv ea este o simplă determinare de mijloace... În fața unei conștiințe absolut suverane—căreia să-i zicem Dumnezeu, —când va fi, ca tu, ori cine ai fi, să răspunzi la o judecată supremă de faptele tale, atunci nu vei putea să scapi arătând numai pașaportul de Român, sau abonamentul la *Neamul Românesc*, ci va trebui să probezi că ai atins și perfecțiunea...

Așa cred, cel puțin, creștini care păstrează credința canoanelor Biserecei. Așa cred și toți oamenii de știință serioasă. Așa cred și toți oamenii de bine.

Așa cred toți cei cu mintea limpede, fiindcă acesta este înțelesul naționalismului sănătos; adică al aceluia care are ca tată legitim pe marele ideal al perfecțiunii omenești.

Asemenea naționalism propagăm și noi aici dela *Noua Revistă Română*.

N'am avut nici un merit în descoperirea lui. A fost deajuns ca să deschidem scrierile celor mai luminați oameni ai veacului pentru ca să-l aflăm. Și de aceea nici nu am crezut că este de nevoie să insistăm asupra lui, și să repetăm că suntem naționaliști!

Naționalismul fiind un simplu mijloc de a ajunge la perfecțiune, întrebarea cea importantă pentru noi este: ce perfecțiune ai dobândit prin acest mijloc? Ai rămas tot leneș, tot ignorant, tot imoral, — și îți zici doară naționalist, —atunci mulțumim, nu este nici o fală. Ce ai făcut pentru a eși din lene, din ignoranță și imoralitate? Ce străduință? Ce încordare de voință ai pus pentru a te ridica și perfecționa? Simpla preferință ce ai arătat însușirilor naționale? Aceasta nu i de ajuns. Valoarea unei însușiri să măsoară după rezultatul ce ai dobândit prin mijlocirea ei. Ai fost leneș, ignorant și imoral, și în dorința de a te perfecționa mai repede ai recurs la însușirile naționale, ca fiind cea mai potrivite, atunci meritul tău este mare; n'ai avut nici o dorință de a te perfecționa; n'ai dat cu nici un pas înainte, ci ai făcut numai pe năzurosul în alegerea mijloacelor, atunei nu meriți nici o laudă. Naționalism de așa fel este un lucru ieftin; nu costă decât vorbe, sau mai bine zis, cerneală și hârtie!

«Naționalism pentru naționalism»: este curată vorbă de clacă: «prin naționalism la perfecțiune», aceasta da, când se pune înainte ca program de muncă, înseamnă ceva: această indică cea mai puternică pârghie sufletească a timpurilor noastre. Aceasta înseamnă că naționalismul poate fi o virtute, prin mijlocirea căreia poți năzuși la cele mai mari izbânzii.

Și cari să fie aceste izbânzii? Intreabă știința și morala timpului! Înainte, tot înainte! Spre o mai mare perfecțiune omenească!

Acesta este naționalismul sănătos; îl mai numesc uni și rațional.

* * *

Acum să vedem și pe fratele lui stârpitură: națio-

nalismul gălăgios și răutăcios, acel care se face prin *Neamul Românesc*.

Acest naționalism reduce din idealul perfecțiunii tot ce ar necesita muncă și încordare, adică toată virilitatea... Pentru el idealul este redus la atestarea însușirilor naționale: să fim naționali pur și simplu; nu naționali pentru a ajunge la ceva. Dacă suntem naționali nu ne mai trebuie nimic. Virtuțile pe care acest naționalism le recomandă sunt toate de natură negativă: nu te amesteca cu străinii; nu aduce laude străinilor; nu cumpăra dela străini; nu face pe placul străinilor; fe-rește-te de străini... Inchide-te în ce ești, și ce-ai fost; nu încerca să eși afară, că ești în primejdie? Te înghit străinii! Că tocmai însușirile tale naționale ar fi armele cele mai bune pentru expansiunea ta și pentru cuceririle tale... nici gând; la așa ceva nici măcar că visează naționaliștii dela *Neamul Românesc*! Să cucerim noi pe străini prin însușirile noastre? Să facem noi ca străini să ne caute pentru însușirile noastre, precum străinii de odinioară căutau pe strămoșii noștri Romani pentru însușirile lor? Să înălțăm noi mândria de Român până a o face să se contopească cu mândria de a fi «cei mai oameni dintre oameni», așa cum făceau ei, tot strămoșii noștri Romani, în frumoasa vorbă: *civis sum Romanus*?—Auzi D-ta ce blestemății! Așa ceva numai în presa jidovită să citește!

Pentru naționaliștii de la *Neamul Românesc* virtutea supremă este sterila castitate. Să fim noi Români, cum suntem ai noștri, cum ne-am pomenit; a noastră este împărăția cerului!

Poate fi acesta un ideal care să mulțumească pe oameni dornici de muncă și pe oameni cari au încredere în vloga neamului lor? Nu, hotărât nu. Acest ideal este al degeneraților, iar nu al oamenilor sănătoși la suflet. El a fost de altmintreli totdeauna zestrea celor slabi. Un așa ideal îl găsim în anticitate la profeții iudeilor, adică la conducătorii unui neam slăbit și unilit prin nenorocire; iar în timpurile moderne numai la Greci și la Maghiari. Pentru aceștia din urmă, *Neamul Românesc* dacă le-ar fi tradus în limba lor, n'ar fi de loc o nouă cunoștință, ci din potrivă o cunoștință foarte veche. Ce fac doar zurbagii din Atena' când fac gălăgie în numele *marei idei*, megalomaniei istorice? Naționalism à la *Neamul Românesc*! Ce fac doar și Kossuthisti de dincoace în Ungaria? Naționalism à la *Neamul Românesc*!

Este o rușine ca la coada Grecilor și a Maghiarilor să ne așezăm noi Români. Naționalismul așa cum îl înțeleg aceste două popoare, intrate de mult în degenerescență, a putut să ne influențeze și este natural să ne fi influențat, și pe noi fiindcă în țara noastră au fost mulți de origine fanariotă, și totdeauna am fost vecini cu Maghiari;—dar aceia ce a fost natural până acum, nu este natural să se continue pe vecie.

Să scuturăm această rămășiță a influenței fanariote: naționalismul gălăgios. Cultura europeană ne pune înainte un ideal naționalist sănătos și plin de îndemnuri la muncă.

Să-l urmărim pe acesta.

C. Rădulescu-Motru.

PROCEDEE LITERARE :

D. G. IBRĂILEANU ȘI ALȚII...

Domnule Director,

Vă rog să aveți bunătatea de a publica în coloanele revistei d-v următoarele rânduri privitoare la unele obiceiuri literare ale vremii de față :

Voi începe cu *Viața românească*, unde scrie critică eminentul meu coleg d. G. Ibrăileanu. Sunt luni de când această revistă îmi face cinstea de a se opri asupra mea, în fiecare număr, fără să mă atace de-a dreptul, cinstit, ci pieziș, cu laude micșorătoare, cu o stăruitoare pornire spre bagatelizare, așa cum se cuvine față de un fost colaborator al acestei reviste...

N'am a răspunde la toate aceste aprecieri și insinuări... Chiar dacă ar fi drepte mi s'ar părea totuși inoportune. Pentru toți acei ce sunt în curent cu unele împrejurări, de ordin universitar, această sistematică stăruință de a mă lovi cu o mână îmbrăcată de altminteri în mănușe, ar putea părea binevoitoare. E între noi o chestie, care până la rezolvarea ei, ar trebui să ne impue o oare care discreție și suspendare de ostilități, dacă voim a fi priviți ca oameni leali și cinstiți. Eu am renunțat de mult de a mai zice despre d. Ibrăileanu, într'un fel sau altul, pentru a ridică oricui dreptul de a mă învinui de parțialitate. D-sa însă nu crede că o mai dreaptă înțelegere a cuviinții i-ar cere deocamdată jertfă de a amâna pentru altă dată miclele hârțueli păgubitoare prestigiului universitar și obiectivității științifice. E de regretat, de sigur, dar nu'mi voi îngădui a stărui prea mult asupra unor nuanțe ce ar trebui să se impună de la sine...

Mă voi opri totuși asupra celor din urmă zădărnicii pe care le aduce numărul din Septemvrie al *Vieții Românești*. Nu mai e vorba de insinuări, de aprecieri slobode oricui, ci e vorba de un nou fel de a deforma scrierile cuiva, răstălmăcindu-le, păstrând totuși aparențele adevărului, întrebuițând semnele citației, într'un chip cu totul neângăduit, împotriva căruia mă ridic ca dinaintea unei nevrednicii și a unei necinste literare din cele mai vădite. Iată faptele.

În articolul meu din *Convorbirile literare* (August 1910) punând în discuție rostul criticii literare, amintesc de invinuirile ce se aduc, și caut să le răstorn, arătând binefacerile criticii, în mijlocul unei literaturi. Am avut dinaintea mea, desigur, critica, privită în noțiunea ei ideală, ci nu mi-a trecut prin minte că așa putea fi bănuț că mă socotesc ca reprezentantul desăvârșit al acestei critice ideale. N'am fost dovedit nici o dată de megalomanie ca un simplu Nicolescu-Magnificențiu «imperatorul peniței».

Și în toate astea d. Ibrăileanu îndrăznește ca sub titlul «*Programul d-lui Lovinescu*» să scrie de pildă:

«*Criticul* enumără calitățile personale pe care le posedă: 1) putere de observație», 2) fireasca pornire «spre tot ce e frumos» 3) «emotivitate lesne de pus în mișcare» 4) «bun simț» 5) «talent literar» etc etc... Sunt zece puncte; sunt zece neadevăruri îmbrăcate în semnele citației.

Pentru a arăta în chip cât mai viu printr'o pildă, felul acesta *necinstit* de a cita și de a răstălmăci scrierile cuiva, voi reproduce un mic fragment din articolul meu :

«Pentru un răstimp dat, critica poate da o îndrumare fericită unei literaturi, doborând spiritul fals, ea poate tăia un drum nou, întipărend o înfățișare sănătoasă unei întregi epoci. Nu stă în voința mea de a cercetă câteva din *aceste momente în adevăr istorice* ce se găesc în desfășurarea culturală a fiecărui neam, și care se găesc și la noi. *Ele sunt rare*. Din mijlocul lor a răsărit întotdeauna un bărbat hotărât, cu mintea limpede, ce și'a ridicat brațul pentru a spune: Incoace și nu încolo»..

Din aceste rânduri atât de lesne de înțeles, și care, în ceia ce ne privește pe noi, se raportă numai la rolul cultural al d-lui Maiorescu, iată ce a avut perfidia d. Ibrăileanu de a se face că înțelege, întrebuițând firește semnele citației.

«*Criticul declară cu francheță că se simte în putere să dea «o îndrumare fericită unei literaturi doborând spiritul fals» și cu această «să taie chiar și un drum nou, întipărend o înfățișare sănătoasă unei epoci»... Și sfârșește spunând că are intenția «de a tăia largi curente culturale» și că critica sa «va înfrunța zîmful timpului și va putea lua și culoarea veșniciei».*

O astfel de falsificare, și cu toată cumpătarea ce mi-ași impune-o n'o pot numi de cât o nevrednicie, pe care trebuia să o fixez.

*

Trec acum la un alt caz.

Intr'unul din ziarele noastre, *Acțiunea conservatoare* în care a ieșit un șir de articole întitulate «*Plagiatul en gros* al d-lui Lovinescu» în care să pun pe două coloane 10 sau 15 bucăți de lectură intuitivă (despre cânepă, despre zidari, despre meșteșugari etc etc.) din manualul meu de limba franceză de clasa II. Articolele sunt semnate Elie Nicolescu, avocat, și n'am a mă ocupa asupra autorului adevărat și interesat ce se ascunde sub acest nume. Nu voi discuta cu dânsul asupra originalității unei cărți didactice de lectură. E de prisos. Întâmplarea a fost ca acest domn să găsească 10—15 bucăți luate după o carte de lectură franceză, îi voi pune la îndemână alte 30—40 bucăți de lectură pe care le-am luat pe de-a'ntregul din alte cărți de lectură franceze sau germane, îi pot pune la îndemână toate bucățile de lectură din manualele mele de l. latină sau română (și aici am plagiat pe Eminescu, sau pe Creangă, fără nerușinare!) unde n'am pus *nici-o* bucată *originală*, îi pot pune la îndemână izvoarele *tuturor manualelor* românești de l. latină, franceză și română (singurile cu care m'am ocupat) și dacă *Acțiunea conservatoare* are spațiu va avea materie pentru un an, de s'ar dedă la îndeletnicirea celor două coloane și tot nu va înțelege încă poate *originalitatea* cărților de lectură nu stă în bucățile de lectură (ce circula de la un neam la altul), ci în *metod* și în *economia* materialului întrebuițat într'un manual. Da nu

nu voi discuta acest lucru cu d. Elie Niçolescu, avocat și părinte de familie indignat—de oare ce în acea calitate a subscris articolele altcuiva. Faptul pe care vreau să-l fixez e altul :

După părerea aceluia domn, și a orcuia altuia va voi, sunt așa dar plagiatorul unor bucăți de lectură intuitivă (cânepă, dulgher, ciobotar, găinărie etc!) dintr'un manual didactic de l. franceză (eu mai adaog și altor cinci manuale diferite ce am publicat). Primesc acest titlu pe care îl socotesc prea meritat.

Dar articolele *Acțiunii* nu erau făcute să rămână fără răsunset.

Cel dântăi semnal îl dădu revista *Facla*, care prin pana unui june mai mult agitat de cât agitativ, scrie următoarea notiță :

«D. Lovinescu a fost dovedit de plagiat literar» și apoi trage încheierea jignitoare de care nu am însă a mă ocupa. Nicăeri nu pomenește că e vorba de o carte didactică, sau de niște bucăți de lectură pentru copii și de oare care caracter tehnic ! Nimic... Un plagiat literar ! Cum aş putea numi, domnule director, acest procedeu perfid de cât ca o nevrednicie și necinste literară ?

După *Facla* iată și *Convorbiri critice*, revista în coloanele cărcia, până acum câteva luni, figura numele meu în fiecare număr.

D. Mihail Dragomirescu, care pentru mine a fost prietenul meu Mihail Dragomirescu și nu «Mihalache» d. M. Dragomirescu, cu care am avut cea mai strânsă prietenie literară, cu care am colaborat trei ani de zile, zi cu zi și lună cu lună, împărțind multe supărări și foarte puține nădejdi, pe care l'am ajutat în chipul cel mai dezinteresat din lume, de care mi-am legat numele deși aveam a suferi atâtea neplăceri de la dușmanii săi care nu erau și ai mei, ei bine acest fost prieten literar scrie următoarea notiță în *Convorbiri* :

«*Revista democrației române* se ocupă de plagiatul regretabil al d-lui Lovinescu—un alt grăbit și acesta» !

Plagiatul regretabil ! Nimic mai mult. Ce omisiune regretabilă și perfidiă menită a face să se creadă că e vorba de un plagiat literar ! Și cine o scrie aceste : d. Mihail Dragomirescu, autor de cărți didactice, pe care îl pot așterne pe două coloane ori când. Ce regretabil e și cât s'a grăbit d. M. Dragomirescu, Nu i-a trebuit decât câteva luni de la încetarea colaborării mele la *Convorbiri critice* (fără ca de altminteri relațiile noastre personale să fi suferit vre-o știrbire) pentru a se grăbi să se adaoge la grosul folicularilor agitați., •

Mulțumindu-vă de ospitalitatea îngăduită a acestor rânduri, primiți, vă rog, domnule Director, expresia înaltelor mele sentimente.

E. Lovinescu.

Decent de limba română la Universitatea din București

Colecțiunea primelor șapte volume din *Noua Revistă Română* se găsesc de vânzare la librăria *Eskenasy*, Bulevardul Academiei No. 1, pe prețul de 5 lei volumul.

CESTIUNI SOCIALE

IN CHESTIA EVREIASCĂ :

GLASUL UNUI ZIONIST ¹⁾.

Am așteptat ca alt tovarăș al meu, mai cunoscut și mai competent să ia cuvântul în această chestie ca reprezentant al zioniștilor din țară.

Așteptare zădarnică. O fac eu, nădăjduind că alte glasuri se vor mai auzi pentru a mă complecta.

Am speranța că și apropiatul congres al zioniștilor din România va acorda atențiunea necesară acestei chestiuni locale și va aduce la cunoștiință publică, precis, oficial și decis, punctul nostru de vedere.

O socotesc trebuitor cu atât mai mult cu cât se spune că noi — dușmanii declarați ai asimilării — am fugi de discuția acestei chestiuni, că noi am socoti însemnată numai problema evreiască mondială și că am nesocoti importanța ei specială în România.

Eu o declar pe față : Suntem adânc pătrunși de măreția ideii de reconcentrare a națiunii evreiești pe teritoriul său istoric. Dacă la această convingere ne-a adus și conștiința situației noastre de timpuriu izolate — situație care este de voie sau silnic proprie popoului nostru — sunt și motive independente. Naționalismul nostru purcede din dorința de sine-stătătoare, din visul unei națiuni evreiești regenerate.

Acesta e independent de existența sau non-existența antisemitizmului.

Suntem convinși că numai deslegarea teritorială a chestiei evreiești pe pământul Palestinei poate înlătura cauza de temelie a reuelor : *situația exteritorială a națiunii evreiești*.

Odată cu sfârșitul acestei stări numai, va putea lua sfârșit și viața sa anormală. Numai atunci se va putea pune capăt și insuportabilei hărțueli între națiunile încunjurătoare — care nu sunt și nu vor putea fi nici odată pregătite pentru o emancipare reală — și între evrei, cari nu vor și nu se pot asimila cu adevărat niciodată.

Eliberarea popoului nostru prin propriile puteri este idealul nostru, de a cărui treptată realizare suntem hotărât încredințați. Numeroase și îmbucărtoare fapte ne îndreptătesc a o afirma convinși.

Cine cunoaște opera — ce-i drept încă începătoare — îndeplinită de zioniști în Palestina, evrei liberi și mândrii ce i-a produs el acolo, nu se mai poate îndoii.

Un popor cu o organizație politică distrusă, cu o civilizație antică păstrată, dezvoltată în șirul veacurilor și complectată de fructele civilizației nouă, rezistând în mod sublim nemicirii pe când alte popoare se spulberau, va să trăiască o renaștere în urma unei urieșe efortări. Va fi cel mai frumos act din istoria genului omenesc !

În *Apus* acolo unde evreii sunt mai mult sau mai

1) Mare parte din ideile cuprinse în acest articol nu le împărtășim, și vom arăta cât de curând motivele. Publicăm însă articolul pentru valoarea lui documentară. N. R. R.

puțin emancipați, simțul libertății a putut câștiga pentru această cauză oameni ca Herzl, Nordau, Oppenheimer, Warburg, Lombroso...

Un sclav doar nu poate pricepe neprețuitul dar al libertății.

Mai mult chiar. În *Apus* organizația zionistă — exprimând unitatea poporului evreu — a primit ajutor din izvoare neevreiești. Și nu e de mirare ca în țări ce au produs pe Byron murind pentru libertatea Grecilor, pe Kosciuszko luptând pentru Lumea nouă, să se găsiască oameni aleși, cu inima generoasă, care să râvnească la renașterea evreilor.

Dar în Orient? Aci unde masse de evrei sunt îngrămădite cu milioanele, având a suporta un machiavelic complex de restricțiuni, o izolare pe aiurea de parias, o irezistibilă concurență economică? Da, da, *concurență economică*, pe care teoreticienii antisemiți — ironie! — o atribue tocmai evreilor, acelor ce au cea mai nesigură poziție în procesele economice.

Care sunt cauzele îngrămădirii evreilor în anumite ramuri înapoiate de producție, condamnate de pe acum peirei de către mersul mării industrii și a mașinismului? Care sunt pricinile aruncării lor în potecutele periculoase ale micului comerț? Care sunt cauzele desprețului continuu cu care sunt înconjurate masele evreilor, ca un răsunet trist al întunecoaselor vremi din vrâsta de mijloc? Care sunt cauzele mizeriei materiale și sufletești ale poporului meu. Care e cauza emigrației sale bogate și nefirești? Care sunt cauzele anormalei structuri de clase, a dezechilibrului și *neunității* sociale, a nesănătoasei dezvoltări a celei mai bizare *clase de mijloc*, clasă, care e ca o ghiulea grea opritoare pentru propășirea poporului meu, și a omenirii la care participă?

Cercetatu-le-au sămănătorii de vrajbă ai antisemitismului sau croitorii de fraze false asimilante?

Iată tocmai pricina pentru care noi, zioniștii, suntem acuzați de sectarism, de reacționarism, de utopii șoviniste și de uitarea realelor interese evreiești.

Mai întâi de toate noi nu suntem lași și târâtori. Teoria noastră apoi asupra statice și dinamice poporului evreiesc este produsul cunoașterii realității evreiești, iar nu fraza cunoscătorilor superficiali ai clasei suprapuse evreiești, cari în fantazia lor își închipuesc că au rupt legăturile în care se zbat.

Am ajuns la cela ce era mai principal în actuala discuție ce s'a încins în jurul chestiei evreiești în România, și care privește atât pe evreii cât și pe cetățenii ce au participat la ea.

Deoparte evreii, *mai toți* printr'o slabă cunoaștere a realității și o exagerată dorință de a câștiga simpatia pentru cauza noastră, s'au întrecut în sfârșitoare declarații de dragoste, care în majoritatea cazurilor sună fals. Mai mult chiar, manifestul „*Asociației tineretului evreo-român din Iași*” — de acum câteva luni — este destul de naiv ca să declare într'un avânt, că evreii sunt legănați de același cânt de dor ca și cetățenii români!

Cetățenii români, iarăși, acei «de cealaltă parte a

baricadei» pornind pe-același drum, se întrecură și e în a cere populației evreiești lepădarea idealurilor sale în schimbul acordării celor mai elementare drepturi omenești.

Pentru libertățile naturale, pentru **drepturile omului** cari sunt triumful veacurilor noastre, în derâdere zise „ale civilizației”, ni se cere sacrificarea a tot ce ne e mai scump: idealul nostru. Dar nu e aci, ceva strigător de nedrept, revoltător?

De ce nu s'a cerut același lucru evreilor din Franța, din Germania, Austria? De ce nu s'a cerut feluritelor națiuni ce formează Austria-Ungaria, și nu s'a făcut pe placul guvernanților și cosmopolițelor? Oare dreaptă este cererea guvernanților unguri, ca Românii de cealaltă parte a Carpaților, să renunțe la aspirațiile lor în schimbul unei reale legalizări?

Nu, fără îndoială, așa ceva nu e serios. Probează o superficială cunoaștere a drepturilor omenești, a mersului popoarelor și a drepturilor lor în lupta mondială pentru *viață și progres*.

Dară sunt unii ce susțin că evreii trăesc un proces normal de asimilare, că în contra acestei opere de descompunere nimeni nu se poate opune.

Noi, zioniștii, suntem de părere contrară. Inșă dacă este așa, într'adevăr, de ce să silim, de ce să impunem? Oare pentru a grăbi apropierea zilelor cu soare? Dar aceasta este o contrazicere naivă. Un proces normal nu se face forțat. Cași în domeniul naturei, în viața socială nu se fac salturi. Revoluțiile sunt produsul unor evoluții, și cazanul nu se sparge decât după ce s'au adunat vaporii suficienți?

Ori evoluția nu s'a făcut, și încă după douăzeci de veacuri. Intre intelectualii evrei și masa evreiască există depărtare. Ce prăpastie între evrei și români! Ce ridiculă pretenția asimilării!

Este, prin urmare, naiv să ne închipuim că prin fraze false evreii se vor «asimila», și este nedrept să li se *impună* asimilarea în schimbul libertăților pe cari o conștiință luminată și bunul simț le impun.

Evreilor din România trebuie date drepturile egale cu cetățenii ce trăesc pe pământul ei. Aceasta pentru că trăesc aci de câteva generații, pentru că îndeplinesc datorii și pentru faptul simplu că ființează în acest moment cași toți ceilalți. O repet sunt **drepturile omului**.

Este singura probă de civilizație pe care țara poate s'o dea în această chestie. Afară de ea, nu mai există decât probe contrare, adevăruri jumătățite sau neadevăruri.

Iată, așa dar, punctul de vedere *drept*. În această direcțiune ar trebui căutată *dezlegarea*.

Cum să se facă emanciparea evreilor în România, nu e tocmai acum vremea de discutat ¹⁾. Ceiace trebuie stabilit prin consimțământ general este *că emanciparea trebuie să se facă în virtutea drepturilor elementare*

¹⁾ Pentru a precumpăni influența evreilor pătruși în corpul electoral, să se acorde *votul universal*. Dar despre această chestiune altă dată.

ale omului, care nu permit deosebiri decât în vederea folosului obștească.

Se vor întreba poate unii indignați: cum, va să zică dăm drepturi omenesci evreilor și le mai dăm dreptul, ca afară de dragostea incontestabilă către patria natală, să mai aspire la renașterea nației lor pe teritoriul lor istoric?

Așa barbarie în cugetare și în simțire nu cred să existe. Dacă da, ce trist este...

Să se răpească unui popor dreptul la aspirații proprii, pentru că i s'a dat dreptul de a trăi liber, oare nu e aci ceva tragic, rușinos?

Ne mai acuză unii de nerecunoștiință, de dușmănie față de neamul românesc, de exclusivism, de șovinism. Noi respingem cu dispreț asemenea încriminări. Este produsul civilizației, al libertății, al iubirii și respectului de om, **idealul nostru** de care ne simțim mândrii.

Noi visăm o omenire înfrățită, dreaptă; noi visăm farmecele științelor și artelor de care să se bucure însfârșit și poporul nostru străbun.

Noi înțelegem prin omenire o alcătuire de nații libere, autonome, noroade înfrățite pentru înfăptuirea țintei supreme ce natura a dat spre învrednicire omenirii: *perfectiunea*, a *nălucei* după care aleargă viața, și care nu poate fi *realitate* decât prin cultura și fericirea obștească, prin înlăturarea tiraniei.

(Iași)

S. Lazar.

LITERATURA

PANTOMINE MODERNE

O masă cu postav verde. Luminate în mijlocul semiântunecului care plutește deasupra lor, câteva fețe vechi și noi. O femeie tânără își plimbă mâinele albe pe cărțile lucioase și samănă la întâmplare argintul din care va izvorî averea. Fiecare din gesturile sale își are urmarea în privirea ei care se aprinde de lăcomie sau de speranță. Câștigă. Argintul plouă, grămezile de monede s'adună și se risipesc; iar ea se mișcă pe scaun, întinde mâna, râde și tremură. În juru-i jucătorii se silesc să rămâie nepăsători la fanteziile norocului, până când o lovitură, bună sau rea, le luminează ochii de o bucurie rău înfrânată, sau le crispează, într'o mișcare dureroasă, frunțile și buzele când, într'o sclipire de argint, dispăre ultima șansă. În mulțimea lor o bătrână cu ochii afundați în mijlocul dresurilor neputincioase, cu albul părului murdărit de vopselile batjocoritoare, cu penele pălăriei asemănătoare unor penaje de dric, își întinde mâinile scobite și tremurânde spre cărțile ceistau în față. Norocul s'a schimbat. Femeia cea tânără pierde totul. Ochii-i urmăresc ca'n vis argintul ce dispăre. Adineaori era invidiată, admirată. Acum, clătîându-se pe picioare, pleacă. Unde?...

Și afară noaptea-i senină și stelele aprinse lucesc ca niște ochi de aur îngăduitori pe catifeaua liniștită a cerului.

* * *

Prin geamurile palatului șiruire lumina. Candelabrele de cristal desfăcut în flori nemișcate și înflore în culori dulci și răzătoare, strălucesc în toate focurile lor. Și sub lumina irizată, grupuri înlănțuite trec în vârtej. Pline de molesire și de voluptate în rotunzimea lor mlădioasă, femeile plecate puțin pe spate și răzătoare fac să sclipească ceafa lor de zăpadă sub fiorul părului roșiatic în care diamantele tremură ca niște picături de apă. Buze roșii și vii, surâs strălucitor de ațătare și de farmec; brațele frumoase reiasă în goliciunea lor tulburătoare pe severitatea fracurilor negre, pe tunicele luminate de aur ale uniformelor. În încrucișurile cadrilelor, stofele cu cute drepte, lampasurile mărginite cu dantele, muselinele transparente amestecă ondularea trenelor lor. Ochii înviorați de dorința de a plăcea aruncă în trecere străluciri magnetice. Bucuria plăcerii regăsite, a vieții «mondene» renăscându-se, dă tuturilor profilelor acestea de femei o expresiune de grație provocatoare și ca o primăvară de frumusețe. Părul începe să se descrețească sub caldă atmosferă a balului; un «odor di femina» plutește deasupra realității muzicii și dansurilor. Și în volburările continuă să arunce prin jocuri de lumină umbre străvezii pe umerii goi.

* * *

Vitrina unui mare magazin. Indărătul geamului cel mare care face o baricadă de căldură și de lumină împotriva umezelii cenușii a serii, dincolo de șiruirile de mătase, de catifea, de cristale și de aurituri, șezând pe fotolii sau în picioare, bărbați și femei își urmează convorbirile neprețuite. Un ofițer cu mustățile negre, gesticulează cu brațul drept în timp ce mâna stângă rezimată pe șold, cocoloșește o mânășă «glacé». O cucoană înaltă și blondă l'ascultă cu atențiune, galesă, cu capul plecat, cu pieptul umflat sub corsajul «mauve». De sigur o văduvă. Lângă ea, înecat în cutele pantalonului și tunicei «cloche», un licean stă cu brațele încrucișate pe piept, ascultând plictisit conversația dintre amândoi. Cu pieptul scos înainte, cu plastronul cămășei țapăn ca o chiurasă, cu monocul în ochi, un tânăr «lorniază» o fată îmbrăcată în alb și 'n albastru deșchis lângă care stă o bătrână liniștită și modestă în rochia ei de stofă cafenie. În mijlocul magazinului, tânără, frumoasă, strălucitoare, o femeie cu părul roșcat, îmbrăcată în catifea neagră. Corsajul simplu și provocător. O cruce de diamante strălucitoare vorbește și întoarce privirile spre bogăția țanțoșă a pieptului oferit în reflectele dulci și alintătoare ale catifelei, sub greutatea strălucitoare a bijutăriei rare. Părul roșcat aruncă fulgere, și ochii tot așa. Gura se deschide într'un surâs sângerând. Liceanului nu-i vine s'o privească, dar o simte aproape. Ofițerul o privește pe furiș, tânărul cu monoclu îi aruncă din când în când ochiade repezi. Femeile par că nu o văd: «Ah! ma chère, c'est une cocotte!» Unul singur, un gomos, o înfruntă. Se apleacă drăgăstos spre ceafa fermecătoarei și-i suflă în ureche cine știe ce vorbe gădilătoare. Tinere, tinere ia seama!

* * *

Pe treptele catedralei credincioșii se grăbesc; toaletele lucesc la soare, pașii se deschid mici sub fustele împiedicate, penele și funtele se mișcă, clopotul sună rar și echipagiile sosesc în trap, lepădând în fața ușei floarea credincioasă a orașului. Cucoanele intră repede împingând cele două canaturi ale ușei cari se 'nchid la loc greoaie, și fac cu grije un semn al crucei mic, care se sfiește să n'atingă funtele. Se aud șușuituri discrete, aristocratice. Câteva clipe stau nemișcate ca și cum ar vrea să se acomodeze mediului, apoi își aranjează cu gesturi cochete enormul nod al pălăriei, plimbă asupra asistenței o privire clipitoare prin «lorgnonul» de aur pe care îl țin ridicând degetul cel mic, și în timp ce aranjează cutele rebele ale fustei, împart la dreapta și la stânga adorabilele «bonjour-uri» și drăguțele surâsuri. Bolta bisericei se 'nalță sus de tot, candelabrul se leagănă ușor plimbând în aer veșnica-i lumină, prin geamurile cu desemnuri simbolice străbate o rază de soare ca o lamă de foc, un vag parfum de tămâie plutește în aer, glasurile preoților murmură monoton, ecoul repetă în adâncimile altarului cântecul extatic al corului. Câțiva privesc capricioasele sculpturi ce se pierd în boltă, ici un personaj a făcut cerc în juru-i și vorbește cu glasul abia înfrânat, colo un grup de ofițeri tineri își fac semne și șoptesc privind femeile din naintea lor. Numai într'un colț, mai departe de altar cu trupul dar mai aproape cu gândul, câteva bătrâne, cu capul plecat spre pământ, stau nemișcate și ca străine în mijlocul mulțimei acesteia așa de dispartate și totuși așa de strâns unită prin pantomina pe care o joacă diferit, dar pe aceeași scenă, în același decor și'n aceeași credință falsă în toate manifestările ei.

* * *

Prin crăpăturile ferestrelor dăre lungi de lumină străpung lespezile de piatră ale scâner ce conduce în varieteu. In ceața fumului des, o cântăreață în haine roșii; țapurile se ciocnesc, instrumentele urlă; între buzele sulemenite ale femeii expiră un refren scârbos ce cade peste cărnurile revărsate ale corsajului stacojlu. O pantomimă de cărnuri prea roșii și prea albe, greoaie și fără ținută, ce se sbat în gesturi obscene... Fumus își mișcă deodată spiralele sale plutitoare deasupra tumultului aplauzelor; femeia a sfârșit... ba nu, e bisată!

Și de jur împrejur, în tabagiile sălei, în ipsosul decorilor, în auzurile false ce se înverzesc, cărnuri grosolane din cari curg onguente, farduri și cold-creamuri ca niște lacrimi de mizerie!

Ioan Dragu.

Bibliografia

- Dim. C. Nădejde, *Despre Știință și Morală*. Buc. 1910.
 Prof. Dr. G. Weigand, *Ioan Creangă's Harap Alb*. (Herausgegeben, übersetzt u. erläutert), Leipzig 1910.
 Prof. Dr. G. Weigand, *XVI-ter Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache zu Leipzig*, Leipzig 1910, cu următorul cuprins:
 P. Heidler, *Zum Gebrauch der Tempora im rumänischen*. (pag. 3—17); G. Weigand; *Füllsel* (pag. 74—80); A. Doritsch, *Gebrauch der alt bulgarischen Adverbia* (pag. 81—192); G. Weigand, *Die Aromunen in Nordalbanien* (pag. 193—212); G. Weigand, *Zur Terminologie der Molkeret* (pag. 213—230).

ȘCOLARE**RAPORT ASUPRA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI****Învățământul secundar.—Liceul**

Băeți, absolvenți ai cursului primar și cari pot trece în școalele secundare, în 1907, au fost:

Absolvenți rurali : 20.462 (băeți)

« urbani : 5.949 «

Total : 26.411

Aci adăugăm și absolvenții particulari (primari), și anume:

In 1907 avem totalul promovaților particulari :

14.290

Împărțiți în 4 după No. claselor avem :

14.290 : 4 = 4763

Punem cifră rotundă : 4000.

Din aceștia socotind jumătate fete, rămân: băeți 2000, absolvenți particulari.

Deci : 2000 + 26.411 = 28.411 absolvenți primari.

Din aceștia s'au înscris în diferite școli, în clasa I :

In liceu :	1278
« gimnaziu	1444
« seminar	144
« școala normală	233
« școala comercială inf.	321
« arte și meserii	323
« elementară de meserii	376
« inf. agricolă și meserii	64
« « « «	68
« element	62

Total 4312

Vrea să zică din 28 mii de absolvenți primari, numai 4 mii, adică o șeptime ($\frac{1}{7}$) să înscriu să învețe mai departe—in școli speciale ori secundare.

Absolvenții primari de la oraș, fiind

5949 băeți din școli publice

și 2000 « « « particulare

Total 7949

Vedem că No. copiilor care trec să învețe mai departe nu acopere nici pe cel al absolvenților urbani, căci din 7949 absolvenți, scăzând 4313 înscriși, ne rămân 3636, adică aproape jumătate fără altă școală. Aceasta arată că e nevoie și la noi a se înființa școlile primare superioare, școale numite în străinătate *școli populare*; cu atâta mai mult când socotim și pe absolvenții școalelor rurale; căci scăzând No. celor înscriși în școli din No. total al absolvenților :

28.411—4313=24.098

Vedem că rămân neînscriși nicăeri : 24.098.

*

Din acești 4313 înscriși în diferite școli, găsim :

653	absolvenți de liceu
495	» gimnaziu
121	« seminarii
227	« școli normale
312	« comerț
69	« comerț super.
196	« arte și meserii
100	« elem. meserii
24	« agricultură
56	« «
52	« agric. element.

2.305 Total.

Adică din cei 4313 înscriși numai 2305, adică pe jumătate *absolvesc ceva*, iară restul nimic.

Care sunt însă școalele care dau cei mai puțini absolvenți ?

In licee se înscriu 1278 și absolv. : 653

In gimnazii « 1444 « 493

total : 2722 1148

adică scăzând :

Din 2722 înscriși
1148 absolvenți

1574

găsim că în licee și gimnazii numărul celor ce absolvesc e mai puțin de jumătate din cei ce se înscriu.

La celelalte școale avem :

1591 înscriși

minus : 1157 absolvenți

434 diferență

după cum se vede, o diferență de $\frac{1}{4}$, adică mult mai mică de cât la licee și gimnazii. Pricina trebuie să fie deci în aceste din urmă școli.

— Nu cumva învățăturile teoretice din licee și gimnazii sunt mai greu de învățat ?

— Firește, dacă vor fi rău predate, adică fără materialul trebuitor ; căci cu material toate se învață, dovadă că și laboranții de pe la institute de fizică și chimie, ajung de învață mulțime de lucruri, de și sunt oameni care n'au uneori nici patru clase primare.

A doua greșală a liceelor este că au ca obligatorii toate obiectele, adică pun pe toți școlarii să învețe obiecte de care pentru cariera lor n'au de loc nevoie. Ne putând învăța acele obiecte ei sunt eliminați, și împedicați deci de a învăța și pe acele de care au nevoie. De aci acel mare număr de tineri *neisprăviți*, care alimentează breasla funcționarilor ordinari.

O altă greșală a liceelor, greșală care e tot urmare a obligativității prea multor obiecte, este că absolvenții sunt nu numai puțini ci și *proști*.

Elevii din licee se pot împărți în două grupe: copii de case bune, de părinți cu oare-care nivel cultural mai rădăcat, și copii din popor.

Cei din case bune au impulsul de acasă, au oare cum format idealul de a învăța și a se distinge. Și învață și se disting.

Dar nu toți copiii de casă bună sunt destul de dotați, nici destul de pregătiți ca să învețe. Dar părinții de casă bună—cari au copii mai puțin dotați, ori nu cred că copii lor sunt puțin dotați, ori nu vor ca vlăstarii lor să rămână în urmă, și atunci recurg la mijloace externe, ca intervenția unor persoane influente, scrisori de recomandare, presiune politică, etc. Acestea vin asupra personalului didactic, directori, profesori, maiștri, și până la cel din urmă ajutor de secretar și pedagog.

În corpul didactic, în mod tacit și dacă aș putea zice inconștient, s'a stabilit o normă că dacă un elev învață ori are notă la celelalte obiecte, atunci dă-i și tu notă ori dă-i drumul, promovează-l. Și se înțelege că de la o astfel de normă se poate ajunge la cea mai mare indulgență, mai ales că se recurge până și la influența persoanelor celor mai sus puse, și chiar de pe lângă autoritatea superioară școlară.

Cu această indulgență ajung să fie promovați și copiii puțin dotați dar de casă bună.

Copiii din popor, care nu știu să se folosească de această influență, se înțelege, rămân repetenți, adică sunt eliminați.

Se înțelege că elevii cu stăruinți puternice, dar cu note prea rele—dacă nu s'au făcut intervenire în timpul anului—nu pot să fie promovați, totuși este un mijloc de a fi promovat mai pe urmă : e lăsat *corigent*.

Corigența este mijlocul de a promova pe elevii nuli.

Legiitorii și-au închipuit că la carte e ca la bancă ori la prăvălie : Dintr'un capital de 100 lei dacă ai plătit 95, când vei plăti încă cinci vei primi chitanța—vei fi promovat.

La carte însă corigenții de acuma nu plătesc nici 5, nu 95%.

Astăzi în școală se cere nu învățământ material, să dovedească, de pildă, copilul că și-a îmbâcsit mintea cu *date* cu *nume proprii* etc. : Se cere învățământ formal, esența, rezultatul lecțiilor ce s'au făcut în școală : se cere *să aibă idee*. Dacă însă elevul n'are idei, după un an de zile, în zădar îl lași corigent, că ce n'a învățat într'un an n'o să învețe într'o vacanță.

Am luat notele a zece elevi care au făcut liceul întreg, de la clasa I-a. La obiectele la care acești elevi erau slabi au rămas tot slabi până la urmă. S'a întâmplat câte odată că vre-unul să capete vr'o notă mare, cercetând însă am găsit că nota mare a fost dată de un suplinitor indulgent.

Ș'apoi astăzi corigenții nici nu se îngrijesc să mai învețe pentru corijarea notelor, cum nu s'au îngrijit nici în timpul anului, cel puțin să fie atenți la lecții. Astăzi doar atâta se cere elevului : să fie atent la lecție, dar nu este. Și nu este pentru că a ajuns la convingerea că principalul este certificatul nu știința. Certificat vor și copiii și părinții, de aceea cu puteri unite luptă pentru certificat. Elevii se instruesc unul de la altul ca pușcărișii cum să tragă la fit. Lipsesc de la școală și mint acasă. Părinții cred, le dau bilete de motivarea absențelor pe care ei nu le-ar fi motivat, și intervin pentru căpătarea notelor de trecere ; iar dacă în stăruința lor se împedecă undeva de vr'un profesor, atunci încep lupta contra profesorului, pun în picioare pe toți cunoscuții, pe toți oamenii puternici de la guvern și din opoziție, pe toată presa și pe autoritatea școlară, până ce pedica să înlătură și se ajunge la reușita părintelui, care în școală se traduce prin reușita elevului, sau mai bine zis reușita elevilor, a tuturor elevilor contra profesorilor, contra regulamentelor, contra legilor, contra școlii. În urma acestora profesorul ca și toate regulamentele n'au nici o valoare. Dacă elevii mai au ceva respect cătră un profesor e numai pentru persoana lui, care poate exercită vr'un ascendent, dar în ce privește școala nu-l ascultă nimeni.

Astfel din zi în zi rezultatele învățământului sunt mai slabe și autoritatea școlară, ca să curme răul, nu găsește alta de cât să se transforme în poliție înmulțind inspectorii și întinzând controlul asupra notelor, asupra absențelor etc.

Se înțelege că din această învălmășală pierderea cea mare este pentru școală, adică pierderea este pentru profesor și aceasta se răsfrânge asupra școlii. Și ce regulat se face acest lucru ! Școlarii mint către părinți. Părinții îi cred și le iau apararea față de autoritatea școlară. Autoritatea școlară ia măsuri contra profesorilor și le pune la spate santinelă ca unor pușcăriși. Părinții și școlarii văzându-i cu santinelă îi iau chiar drept pușcăriși și se poartă cu dânșii ca atare, îi desprețuesc și când pot, vorbesc cu dânșii de sus.

Care e pricina răului ?

Obligativitatea totală a numeroaselor obiecte de studiu.

Contra acestei obligativități nesocotite, școlarii și părinții au luptat până ce au găsit mijloc de a pune mâna pe certificat. Acuma lucrurile stau aci.

Mijlocul de a eși din acest impas este: *desfășurarea valorii cerfictiatului*. Și aceasta se poate face, punând examene admitere în toate locurile unde până acum se cer certificate. Cum sunt examene de intrare la școala de poduri, așa să fie examen la toate școalele. În condi-

țiunile de admitere să se pună cunoștințele sau programa cunoștințelor de care trebuie să fie examinat, dar să nu se ceară nici un fel de certificat. Atunci toată lumea va căuta să aibă cunoștinți. Elevii vor trebui să-și dea ostineală, părinți vor interveni lângă profesori rugându-i ca să le controleze mai mult pe copii ca să învețe, iar autoritatea școlară nu va mai fi alarmată de plângerile disperate ale părinților și va putea să-și vadă în liniște de interesele învățământului, având pe profesori ca ajutători nu ca vrăjmași.

În Franța ca să poată fi înscris un tânăr la examenul de bacalaureat trebuia mai demult să producă *certificat de studii* că a făcut *doi ani de retorică și filosofie*, dar probabil din cauza unor împrejurări analoge cu cele de la noi, care făceau ca certificatul să impieteze peste păturile comisiunii de examen,—prin decretul din 16 Mai 1849 și apoi prin art. 63 din legea din 15 Mart 1850, s'a suprimat certificatul de studii și a rămas ca tânărul să prezinte numai act de naștere legalizat spre a dovedi că are 16 ani cel puțin; și astăzi se dă dispensă și de vârstă. (Jean Rostand, fiul poetului și-a trecut bacalaureatul la 14 ani).

În toate țările autoritățile școlare își recunosc numai certificatele lor. În Belgia, te prezinți la orice examen fără nici un certificat, și cine prezintă certificat ca să fie scutit de examen, primește răspunsul: *La Direction n'est pas à même de vérifier les titres étrangers.*

La noi facultățile ar trebui să-și institue examenele lor de înscriere, ca să poată avea studenți pregătiți.

Fără desființarea certificatului orice măsură din partea autorității școlare sunt zadarnice dacă nu ridicole; sunt ca și cum s'ar pune condițiuni de vamă la o frontieră nepăzită, unde toată lumea poate să treacă pe alătura. Sunt legi făcute pentru oameni nebuni, căci cine e acela care să se ducă pe poartă pe unde sunt condițiuni, când poate trece pe alătura!

A fost o vreme când autoritatea noastră școlară s'a gândit să aducă o ușurare în școală, și atunci—fiind că obligativitatea totală n'a văzut-o, n'a înțeles-o—a împrumutat din alte țări secțiunile: clasic, real, modern, adică în loc de un liceu a făcut trei, care de care mai încărcate și mai inaccesibile, adică cu obligativitate mai imposibilă. Am zis inaccesibile pentru că samănă cu pretenția unor cizmari cari ar voi ca oamenii să-și facă picioare după cizmele lor.

Școlarii se înscriu azi în aceste secții, nu după obiectul pe care vor să-l învețe în special—pentru că nu vor să învețe nici unul, căci umblă după certificate nu după obiecte speciale—ci se înscriu la *real* pentru că fug de cutare profesor de la *modern*, ori *vice-versa*.

Am zis că cu introducerea secțiilor: clasic, real modern, s'au făcut trei licee în loc de unul; pentru că ce deosebire este între aceste trei secții?

Secția clasică are greaca și latina; secția reală, matematici; modernă, latina.

Ba la real mai e și câte două ceasuri de desen liniar și italiana ori engleza.

Dar pentru atâta lucru, pentru trei obiecte să faci trei licee! Inaccesibile școlarii! Inaccesibilă până și secția modernă pentru că s'a pus în ea latina

Zic inaccesibile căci toate trele secțiile sunt ca niște feluri bune de bucate, în care s'ar fi pus o cantitate enormă de ardei ori de sare, căci așa li se par, în general, școlarii, limbile clasice și matematicile. Că nu le plac aceste obiecte, ori că nu simt nevoie de ele, nu știu, dar școala trebuie să caute mijlocul de a le pune numai la dispoziție celor ce le caută ori au nevoie, și să nu le impună tuturor. Nici școala nici

statul n'au dreptul de a impune nimănui sarcină de pomană. Câți tineri nu și-au putut face carieră din pricina obligativității acestor obiecte, pentru care au fost eliminați din școală ori au părăsit școala.

Care sânt rezultatele, adică ce produc liceele?

Am văzut că numărul absolvenților de liceu este pe an de 653, adică jumătate din cei înscriși.

Am spus că absolvenții de azi—cu puține excepții—sunt de obicei slabi, pentru că pe lângă programul încărcat mai e și timpul școlarității lung, așa că elevii din ultima clasă—a VIII-a sunt de obicei fără nici o activitate. Absolvenții sânt încă și mai slabi de cât s'ar putea crede.

Să vedem:

În statistica din 1907 găsim:

Elevi înscriși în clasa I: 1278

„ promovăți „ „ 838

„ repetenți „ „ 322

„ eliminați „ „ 118

Statistica nu ne dă însă No. corigenților.

Corigenții sânt însă cel puțin în număr în douăzeci și cinci repetenții.

Prin urmare corigenți în 1906 trebuie să fi fost:

$$322 + 322 = 644$$

Acești corigenți au fost, ca de obicei, promovați, adică trecuți în numărul promovaților. Deci din cei 838 promovați scăzând corigenți 644, găsim numai 194, adică numai a patra parte de adevărați promovați.

Dar dacă din promovați numai a patra parte sunt adevărați promovați, atunci și din absolvenți numai a patra parte sunt adevărați absolvenți—adevărați adică promovați prin propriile lor puteri. Din 653 absolvenți a patra parte e 163 sau 164. Deci cele 30 de licee de astăzi nu dau de cât 164 de absolvenți pe an sau 8 absolvenți de fiecare liceu, absolvenți de merit.

Rezultatul gimnaziilor e și mai slab.

Cât costă însă acești absolvenți?

Personalul didactic și administrativ al celor 19 licee din țară costă: 2 695.374. No. total anual al absolvenților buni și răi la un loc e de 653. Împărțind cheltuiala anuală a liceelor la No. absolvenților:

$$2.695.374 \text{ lei} : 654 \text{ absolv.} = 4127 \text{ lei}$$

vine câte 4128 lei, care pe 8 ani face 33 016.

Adică un absolvent bun ca și unul prost costă 33.016 lei.

Împărțind apoi cheltueala liceelor la suma absolvenților buni:

$$2.695.374 : 164 = 16.435$$

găsim că un absolvent bun costă pe an 16.435 lei. Iar pe 8 ani, cât a învățat în școală: 131.480 lei.

130 și mai bine de mii de lei un absolvent, nu e de loc efort și n'ar trebui să stăm la gânduri ca să schimbăm sistemul.

Iar absolvenții proști de și mai puțin costisitori, totuși 33 mii de lei, e prea mult să fie cheltuiți nu pentru un prost ci pentru un om și fals și pretențios. Fals pentru că nu e pregătit pentru ce preiinde; pretențios, pentru că nu-și cunoaște drepturile și pretinde ce nu se cuvine, alcătuiind nenorocita și periculoasa mulțime a declassaților.

Costul liceelor vechi

Astăzi liceele de băceți sânt în număr de 19—fără gimnaziile și costă: 2.695.374 lei, ceea ce face mijlocul câte 141.861 lei de liceu.

În această sumă nu intră cheltuiala gimnaziilor, pe care am lasat-o la o parte ca să nu se pară că încărcăm cifra liceelor. Credem că această cifră ar trebui trecută la școalele primare superioare.

Am văzut că în licee—clasa I—se înscriu pe an câte: 1278 elevi, ceia ce face:

$$1278 : 19 = 67 \text{ elevi.}$$

câte 67 de elevi de liceu.

Această cifră este prea mare pentru o clasă, dar să nu uităm că această cifră reprezintă numai o jumătate din No. absolvenților urbani. Ce ar fi dacă ar veni și cealaltă jumătate? Ar mai trebui pe atâtea licee? Prin urmare încă odată pe atâtea milioane și încă odată atâtea absolvenți proști, ori indivizi declasați. Dar dacă ar veni și din absolvenții rurali, din cei 808.636? Și de ce n'ar veni? Curente moderne străbt mereu până în păturile cele mai adânci! Dar absolvenții de la țară sunt mai mult de vr'o 750 de de ori mai numeroși de cât cei de la oraș.

Cum le vei da licee?

Cred că trebuie schimbat sistemul liceelor și întregul sistem al învățământului. Nu poți face de 759 de ori pe atâtea licee, și nici macar de 7 ori.

Liceul viitor.

Putem avea un liceu mai bun?

Eu cred că da.

Pentru aceasta trebuie mai întâiu să admitem că liceul nu e școală de specializare ci școală enciclopedică, ori de pregătire generală.

O astfel de școală trebuie să cuprindă numai strictul necesar tuturor, să cuprindă tot și nu prea mult, și să facă tot în cel mai scurt timp. Timpul trebuie economisit, cum trebuie să ne economisim să nu ne încurcăm cu bagaje netrebuitoare. E foarte bine să aibă omul confort: biurou, dormitor, salon și sufragerie, dar când pleacă la drum nu-și ia nici salonul nici sufrageria. Așa trebuie făcut și pentru drumul vieții. Dacă ne vom încărca prea mult, ne vor trece înainte cei ce au fost cumiși și au plecat mai cu sloboda.

Mai întâiu cred că întreg cursul liceal, ar trebui redus la 6 ani.

Liceul acesta de 6 ani să cuprindă două feluri de cursuri:

a). Un curs liceal propriu zis și cu o singură secție, cu obiectele strict necesare-obligatorie și cu un program cât se poate de descărcat.

b). În loc de secțiile actuale de pregătire mai specială la unele obiecte ca *matematică, greacă, latină, șc. fizice*, de pildă, să fie chiar niște cursuri profunde asupra acestor obiecte și la aceste cursuri vor urma elevii care vor voi, sau pe care îi vor înscrie părinții.

La ce e nevoie să faci o secție întreagă, cu atâtea cursuri paralele, cu atâți profesori când ai nevoie numai de două, trei obiecte, de doi, trei profesori!

De pildă, la ce servește secția clasică? Pentru greacă și latină? Vrea să zică două obiecte? Punem doi profesori, dar nu-i nevoie să punem 20 ca acum.

Secția reală? Matematici? Punem un profesor, punem doi, trei, patru, dar nu douăzeci.

Secția modernă? Latină? Dar latină am pus-o odată, la clasic. Și pentru ce latină la modern? Latină la modern e adevărată încurcătură, din cauza ei nu pot elevii să urmeze nici la celelalte; căci dacă n'o avea note satisfăcătoare la latină îi dai afară: Ca și cum vrând să te arăți generos a găti o masă bine garnisită, dar ai zice: cine vrea să mănânce mâncările de aici trebuie să mănânce și un ardeiu iute foc.

Cursurile acestea mai aprofundate s'ar putea pune *după prânz*, ele ar fi mai ales pentru ultimele trei sau patru clase superioare. Dimineața elevii ar face lecții la obiectele obligatorii, iar după prânz ar merge fiecare la cursurile aprofundate la care s'au înscris, și la exercițiile de desen, muzică, gimnastică etc.

Va_urma!

Th D. Speranția

NOTE ȘI DISCUȚIUNI

O CARTE DESPRE VASILE CONTA

Fără sfială trebuie să ne bucură curentul pornit de câțiva vreme, acela de a se scoate la lumină — viața și operele scriitorilor noștri de acum câteva decenii. — Oricum ar fi viața și oricare ar fi valoarea scriitorilor, — abstracție făcând de cei a căror valoare literară e nulă, — clasicii noștri trebuiesc cunoscuți, ca fiind inițiatorii numelui cultural de astăzi. — Să sperăm că timpul care scoate totul la iveală, va scoate la lumină pe mulți dintre acești barzi cari zac acum în negura vremilor.

În Iași a apărut, nu de mult, o lucrare a d-lui Octav Minar, asupra filozofului Conta, pe care cu greu am putut-o obține, întru cât volumul în chestiune nu se vinde decât subscriitorilor, și eu nu am avut fericirea să fiu printre aceștia.

Am citit cu o deosebită curiozitate lucrarea în chestiune, dorind a cunoaște cât mai mult despre unicul și marele filozof, uitat grație nu știu cărei întâmplări fatale de iubitorii noștri de beletristică. Decepție însă, n'am găsit în lucrarea vieții filozofului decât tot ceace știam, și același lucru va fi cu acei cari au citit biografia d-lui Rosetti Tețcanu asupra lui Conta, publicată în «Convorbiri Literare», anul al XXIX. Nou nu am găsit decât câteva poezii, care puteau foarte lesne lipsi, și câteva cugetări, «în adevăr geniale».

Foiletând volumul, care de altfel începe cu o exclamație destul de filozofică, lucru care mă făcea să cred că tot volumul va fi la fel, («Uitare, simbol al eternității și al morții; prin porticul tău trec sufletele sătule de viață, cerând mântuire, cerând nirvanicul țerm!»), m'am lovit de multe lucruri, cari se pot numi, fără inconjur, simple banalități. Pentru că a susține cineva că: «Oamenii noștri sunt de un cosmopolitism, etc. (!) amar sceptic, ba mai mult: au frumosul obicei de a iubi orice-i străin, de a urâ (!) tot ce-i românesc, etc.», (pag. 9). Înseamnă sau a nu cunoaște fondul lucrurilor de astăzi, sau că e pătruns de ideea că nu mai suntem, decât niște nemernici, demni de ștreang. Vezi, d-le Octav, sunt oricari excepțiuni astăzi, și nu-ți e permis să pui pe toți Români în aceeași plasă. Poate se lucrează mult, foarte mult astăzi, pentru o emancipare treptată, și care nu se poate face în câțiva ani. Citește, te rog, istoria Franței din ultimele două veacuri, și vei vedea câte frământări, până să ajungă unde a ajuns astăzi.

Și multe lucruri de acestea ne lovesc în lucrarea d-tale, de un scepticism remarcabil, din care pare a eși o singură soluție: să ne sinucidem cu toții.

În ce privește biografia lui Conta, s'ar fi putut culege multe informațiuni din Ghindăoani (Neamț), locul nata al lui Conta. Bătrânii își aduc și acum aminte de Vasile al lui Popa Conta, și știu a spune multe lucruri frumoase despre el, când te dai în vorbă cu dânșii. Din automobil și înmănușat nu le poți afla acestea, pentru că țaranul nostru are oroare de așa ceva, și aceasta îl privește și pe d-l V. G. Morțun, care s'a interesat odată,

— se crede — despre filozof. Acum nu mai are timp deși ne-ar putea spune multe.

Cele câteva scrisori inedite, prezintă oarecare interes, mai ales cele către doctorul Fătu, căci în ele se oglindefește parte din viața plină de suferinți amare, pe care a dus-o Conta, suferinți cari l-au costat viața, și pe care le-a îndurat fără pic de resignare, numai în dorința de a se cultiva. Sunt rânduri în aceste mărturisiri sincere, care te umplu de compătimire și indignare în același timp.

Poeziile sunt, cred, de prisos, cu atât mai mult că sunt nule ca valoare literară, afară de una: «Viața», cu oare care concepție literară. S'ar fi putut adăoga ca un post-scriptum, câteva din ele, în care s'ar fi putut vedea oarecare eforturi de versificare a unui sentiment, pe care filozoful l-a simțit din adolescență, pentru artista Maria Bălușescu, ale cărei scrisori puteau de asemeni lipsi, căci ele nu ne spune nimic de seamă. S'ar fi putut spune în treacăt ceva despre relațiunile lor, ca drept amănunte din viața lui Conta.

Cât despre analiza operilor lui V. Conta, mă face să cred că d. O. Minar nici nu le-a citit, de oarece se mărginește a reproduce rezumatele apărute cu ocazia apariției scrișelor, fie în volum fie în revistele la care Conta a scris.

Și mă face a crede aceasta, întru cât lipsește întru totul sinteza, care era de datoria d-sale s'o facă.

Întru cât era vorba de analiza operilor filozofului, trebuia neapărat să scrie în extenso asupra lor, cu atât mai mult că puțini sunt cari le-au citit și le-au priceput și mulți s'or fi mulțumit să rămâie cu cele citite în volumul d-sale.

Prea interesant ar fi fost să se reveleze mai multe pasagii din «Discursuri», care se știe au fost un fenomen însemnat, mai ales acela în chestiunea art. 7 din Constituție. Se resimte apoi oarecare lipsă de gust în aranjatul materialului, care în orice caz nu cade în sarcina corectorului.

Interes deosebit prezintă însă, «Cugetările postume», reproduse în volum, cea mai mare parte publicate de altfel fie de Conta, fie de alții, fie de d-sa în ziare și reviste.

Sunt adevărate perle, și nu mă pot opri de a nu reproduce aici câteva, potrivite timpului în care viețuim:

Mediocritățile sunt întocmai ca tăciunii care scot fum mult, fără să încălzească și fără să lumineze.

*

¶ *Fundamentul moral al unui popor e patriotismul; fără el nu putem concepe o viață, dar încă un Stat. Cei ce cred că a fi patriot este un preliminar natural, căci cu toții trebuie să fim patrioți, — se înșeală,*

A fi patriot înseamnă: a fi cinstit, a avea o conștiință curată și o inteligență vie, a avea un arbitriu filozofic pentru compatrioții tăi, în fine un criteriu biblic din care să reiasă principiul că viața ta aparține tuturor, și că tu nu ești decât un lup-

tător într'un războiu, care tinde spre fericirea și gloria țării tale.

*

Sărăcia n'are palate ca minciuna și invidia, ea trăește în colba adevărului, așteptând cu resignare aureola viitorului

*

Dacă un popor n'are o tinerime entusiasmată, cultă și cu dor de țară, este perdut pentru totdeauna. Aceste vlăstare ale tinereții țin pe umerii lor viitorul, precum odinioară Atlas ținea pământul.

*

Vanitatea este un călător întârziat ce bate la poarta sufletului omenesc. Cei slabi, dornici de glorie, în fine indivizii care speră să se ridice în societate fără de muncă, vor primi cu multă dragoste și alai pe acest strălucit oaspete. Însă oamerii de știință, filozofii și visătorii timpului, care urmăresc un ideal în viață, nu se vor osteni să deschidă măcar o poartă acestui drumet, temându-se să nu li se tulbure liniștea lor sufletească.

*

Inimile mari și generoase, sufletele pline de un patriotism cald și înălțător, se pot asemăna cu un templu unde pentru eternitate trebuie să ardem candela recunoștinții.

De entuziasmul acesta depinde de multe ori fericirea și gloria unui popor.

*

De sigur opera întregă a lui Vasile Conta e un prețios document «poate prea înaintat pentru spiritul vremii în care trăim».

Și opera aceasta trebuie tot mai mult cunoscută pentru a ne apropia tot mai mult de acele timpuri care în orice caz nu se pot prelungi la infinit. O ediție specială a scrierilor sale, revăzută de un om competente în atare materie, e o necesitate absolută, și cred că se va găsi în curând cineva s'o facă. Atunci Conta va fi tot mai mult cunoscut și înțeles. În legătură cu opera va trebui, de sigur, făcută și o biografie amănunțită asupra filozofului. D. O. Minar are totuși marele merit de a fi dat prin lucrarea d-sale semnalul, și care lucrare de sigur e departe de a corespunde cerințelor. — O putem numi doară o simplă compilație, și așteptăm ca alții, sau poate d-sa, să ne dea o ediție critică asupra «Vieții și operei filozofului V. Conta». Îi recomandăm mai mult tact și mai multă pătrundere a lucrurilor.

I Sădulescu.

BIBLIOGRAFIE:

- D. Gusti, *Introducere la cursul de istoria filosofiei grecești, etică și sociologie*. Buc. 1910.
G. Murnu, *Atena și ruinile ei*. Buc. 1910.
G. Murnu, *Noi săpături în celatea Tropaeum*. (1910) Buc.

Administrația și Redacția revistei «Studii Filosofice» vor fi pe viitor în același local cu «N. R. R.»: Pasa-
giul Soc. Imobiliare No. 3.

TABLA DE MATERIE

VOLUMUL VIII

No. 1.

NOUTĂȚI: Constituirea Societății autorilor dramaticei.—Expoziția tinerimei artistice.—O legislație socială.—Domnișoara Calomeri.—Revista revistelor.—Bibliografia.

POLITICA EXTERNĂ: *Dr. A. D. Damianoff*. Bulgaria constituțională.

CESTIUNI SOCIALE: *D. Drăghicescu*. Știința și Democrația.

FOLKLOR: *Th. D. Speranția*. Lăutarii și cătecele bătrânești.

LITERATURĂ: *Lazar Lazarevici*. Poporul însutit are să-ți dea.

NOTE ȘI DISCUȚIUNI: *A. G. Ionescu-Ioan*. Divorțul.

No. 2-3.

NOUTĂȚI: Expoziția Tinerimei artistice da *Lazăr Cosma*. 44 ilustrațiuni după operele expuse de *O. Spaethe*, *G. D. Mirea*, *A. G. Verona*, *St. Popescu*, *Kimon Loghi*, *Ip. Strâmbu*, *N. Vermont*, *G. Mărculescu*, *St. Luchian*, *G. Pătrașeu*, *I. Al-Steriade*, *C. C. Storek*, *Ary Murnu*, *Al C. Satmary*, *C. Aricescu*, *L. Basarab*, *C. Ressu*, *A. Segal*, *I. Teodorescu-Sion*, *D. Harlescu*, *I. Ioanid*, *Fr. Stork*, *C. Bancuși*, *Filip Marin*, *D. D. Mirea*.

POLITICA: *C. Rădulescu-Motru*. Un pericol național: Apostolii flămânzi dela sate.

ȘTIINȚE SOCIALE: *Dr. I. Duscian*. Filozofia și sociologia romantizmului german. *N. Zaharia*. Tipuri sociale: Nihilistul intelectual.

ȘCOLARE: *C. V. Buțureanu*. Noutăți pedagogice: Self-Government.

LITERATURĂ: *Ion Chiru-Nanov*. Mama.

No. 4.

NOUTĂȚI: † *Bjoernstjerne Bjoernson*.—Revista Revistelor.

POLITICA: *C. Rădulescu-Motru*. Ziua de 2 Mai.

CESTIUNI ACTUALE: *A. D. Xenopol*: Orașul Dorohoi. (Cu prilejul conferinței mele). *G. Aslan*. Citind „Universul“.

LITERATURĂ: *Vasile V. Haneș*. Poetul Soric. *N. Pora*. „Boeru“.

FOLKLOR: *Th. D. Speranția*. Boerii și Ciocoi.

NOTE ȘI DISCUȚIUNI: *Dr. G. Prelungirea vieții*. *A. G. Ionescu-Ioan*. Căsătoria.

No. 5.

NOUTĂȚI: Campania partidului conservator.—Roosvelt în Europa.—Ex-libris.—Revista Revistelor.

CESTIUNI ACTUALE: *Ștefănescu Iacint*. Câteva considerațiuni asupra reformei industriale. *Dr. A. Cardaș*. Asupra învățământului agricol.

TEATRU: *E. Porn*. Sem Benelli: „L'amore dei tre re“.

CESTIUNI SOCIALE: *C. S. Ballan*. Sufletul criminalului. *Maria Buțureanu*. Pricina desacordului dintre sexe.

LITERATURĂ: *Villiers de L'isle-Adam*. Amintiri tainice. *N. Pora*. Tetea.

No. 6.

NOUTĂȚI: Feminismul vechiu și feminismul nou. Conferință de d-l *C. Rădulescu-Motru*.—Miriță. Poem eroic de *Duiliu Zamfirescu*.

CESTIUNI ACTUALE: *G. Murnu*. In chestia catedrei de arheologie.

PSIHLOGIE: *N. Zaharia*. Amorul și Nebunia.

LITERATURĂ: *L. Karr*. Laleaua.

ȘTIINȚE FILOLOGICE: *V. Vircol*. Din graiul popular al județului Mehedinți.

No. 7.

NOUTĂȚI: Turburările din sânul Bisericii.—D-l *N. Iorga*

la Academie.—Din neregularitățile ce se petrec la Ministerul de Instrucție, Examenele de capacitate de limba franceză.—Ex libris. Statistica generală. Metodologia statistică de *d. Stanislav Cihoski*.

CESTIUNI ACTUALE: *C. Dimitrescu-Iași*. Către tinerimea universitară. *Radu N. Mandrea*. Decăderea religiei în România.

ȘTIINȚE SOCIALE: *D. Drăghicescu*. Știința și Democrația.

LITERATURĂ: *Ion Chiru-Nanov*. In ajun. *Nicolae Pora*. Intârziată...

ȘCOLARE: *C. V. Buțureanu*. Sistemul școlii din Mannheim.

NOTE ȘI DISCUȚIUNI: *N. Ștefănescu-Iacint*. Ura în potriiva capitalului străin.

No. 8.

NOUTĂȚI: Situația politică a Românilor din Ungaria.—Svonul despre revizuirea Constituției.—Revista Revistelor.

POLITICA: *C. Rădulescu-Motru*. Inceputul crizei bisericești.

CESTIUNI SOCIALE: *N. Em. Teohari*. Democrația și disciplina în școală.

LITERATURĂ: *N. I. Apostolescu*. „Venêția“ în poezia românească.

NOTE ȘI DISCUȚIUNI: *Al. Tzigara-Samurcaș*. Iarăși plagiatul d-lui *G. Murnu*. *S. Mehedinți*. O scrisoare. *G. Murnu*. Răspuns la scrisoarea d-lui *Mehedinți*.

No. 9.

NOUTĂȚI: Exlibris: *Constantin (Dinicu) Goleacu*, însemnare a călătoriei sale făcută în anul 1824, 1825, 1826, tipărită din nou și însoțită de o introducere de *Nerva Hodoș*.

CESTIUNI ACTUALE: *G. Murnu*. Știința și morala în polemici. Răspuns d-lui *Tzigara-Samurcaș*.

CESTIUNI SOCIALE: *N. Em. Teohari*. Democrația și disciplina în școală. II.

LITERATURĂ: *Haralamb G. Lecca*. Cel mai mare poet. *A. G. Ionescu-Ioan*. După bal.

FOLKLOR: *Th. D. Speranția*. Plugușorul descântec.

NOTE ȘI DISCUȚIUNI: *S. Mehedinți*. Un post-scriptum.

No. 10.

NOUTĂȚI: O legendă politică.—Un articol de *dr. Chr. Rakovski* asupra Macedoniei.—Politica Balcanică a României.

CESTIUNI ACTUALE: *C. Rădulescu-Motru*. Din neașteptările învățământului universitar. *Dr. I. Duscian*. Moderanismul german: Realismul și naturalismul.

POLITICA SANITARĂ: *Dr. Ioan Jianu*. Toți să luptăm contra tuberculozei.

LITERATURĂ: *Eugen Porn*. Din viața lui *Gabriele D'Annunzio*.

CESTIUNI SOCIALE: *N. Em. Teohari*. Democrația și disciplina în școală. III.

NOTE ȘI DISCUȚIUNI: *Al. Tzigara-Samurcaș*. Răspuns d-lui *G. Murnu*. *Virgiliu Popescu*. Reprezentarea minorităților în Franța.

No. 11.

NOUTĂȚI: Un nou atentat la independența învățătorilor.—Misticările istorice și Academia Română.—Ex libris: „Invierea“ roman de *L. Tolstoi*, traducere de *Dr. I. Duscian*.

CESTIUNI SOCIALE: *N. Em. Teohari*. Democrația și disciplina în școală. IV. (urmare și sfârșit). *G. Aslan*. Necesitatea unui ideal în viață.

LITERATURĂ: *N. Zaharia*. Din Martirologia iubirii. *George Sand* și *Alfred de Musset*.

ISTORIA: *Vasile V. Haneș*. Bucureștii în secolul al XIX-lea.

NOTE ȘI DISCUȚIUNI: *F. Murnu*. Sfârșitul unei campanii. *I. M. Vasilescu*. O vizită la școala de poliție științifică din Roma.

No. 12.

NOUTĂȚI: Conflictul cu Grecia.—Discuția asupra originii d-lui N. Iorga.—Ex libris: Contractul de muncă în industrie de d. An. Gusti.

CEȘTIUNI ACTUALE: *C. Rădulescu-Motru*. Zăpăditul păca telor. Basn bisericesc. *Dr. Hurmuzescu*. Cum stăm cu Uni versitățile noastre? *Dr. I. Duscian*. Modernismul german: impresionismul.

LITERATURĂ: *Const. Beldie*. Un erou: Villiers de l'Isle Adam. *Villiers de l'Isle-Adam*. Omorătorul de lebede.

ȘCOLARE: *I. Clinciu*. Ce se poate desprinde din istoricul unei școli.

NOTE ȘI DISCUȚIUNI: *Tzigara-Samurcaș*. Un ultim cuvânt în chestia arheologiei.

No. 13—14.

NOUTĂȚI: Din politica maghiară.—Crisa bisericească. De unde a plecat, unde a ajuns.—Naționalismul boeresc al d-lui Aurel C. Popovici.

CEȘTIUNI ACTUALE: *Dr. I. Duscian*. Sfârșitul modernizării german.

FILOLOGIE ȘI LITERATURĂ: *Romul S. Molin*. Din graiul Bănățenilor. *Gabriele D'Annunzio*. Lada. *Alphonse Daudet*. Sub-prefectul.

ȘCOLARE; *I. Clinciu*. Ce se poate desprinde din istoricul unei școli.

NOTE ȘI DISCUȚIUNI: *G. Murnu*. Epilogul unei polemici. *D. Drăghicescu*. O nouă metodă inductivă.

No. 15—16.

NOUTĂȚI: Poetul Alexandru T. Stamatiade.

ȘTIINȚE SOCIALE: *C. C. Moleanu*. Considerațiuni asupra socialismului de catedră. *G. Aslan*. Luxul.

PSIHLOGIE: *Dr. Florea Simionescu*. Despre răutate.

LITERATURĂ: *Guy de Maupassant*. Un fiu. *J. Barbey d'Aurevilly*. Disjecla membra.

ȘCOLARE: *Dr. Agricola Cardaș*. Școlile agricole de iarnă din Germania.

NOTE ȘI DISCUȚIUNI: *Ioan Dragu*. Cum se falsifică istoria. *C. S. Ballan*. Copiii părășiți!

No. 17.

NOUTĂȚI: Inșușirile neamului unguresc după un profesor ungar.—Campania contra naționaliștilor.—O nouă scriere despre filozoful V. Conta.

CEȘTIUNI ACTUALE: *A. D. Xenopol*. Parlamentarismul la noi.

LITERATURĂ: *Ion Chiru-Nanov*. Pe drumul balaurului. *E. Poë*. Verișoara Bérénice.

ȘCOLARE: *M. Buțureanu*. Importanța socială a învățământului casnic. *Dr. Păunaș*. Dascălul.

ȘTIINȚE: *Eugen Mălinescu*. Ipoteza eterului în știință.

NOTE ȘI DISCUȚIUNI: *George V. Haneș*. Chestia educației în armată. *A. Ney*. Tinerețea lui Mihail Kogălniceanu.

No. 18.

NOUTĂȚI: O alianță în perspectivă; alianța româno-turcă.—Noile lucrări originale din repertoriul Teatrului Național.—Chestia evreiască după o nouă scriere.

CEȘTIUNI ACTUALE: *C. Șaineanu*. Foloasele conferențelor publice.

LITERATURĂ: *A. Davila*. Ileana Cosinzeana. *H. Lecca*. Decepții. *N. Pora*. Hagii Minciună.

ȘTIINȚE SOCIALE: *D. I. Theodorescu*. Individualismul contemporan.

CRONICA MEDICALĂ: *Dr. Zaigher*. Dreptul de-a avorta?

NOTE ȘI DISCUȚIUNI: *G. V. Haneș*. Educațiunea fizică în armată. *V. Georgescu-Bărlad*. România la expoziția de vânătoare din Viena.

No. 19.

NOUTĂȚI: Cronica politică: Conlucrarea partidelor conservatoare,—Mortalitatea copiilor. Un raport important al d-rului Serbulescu din Craiova.

CEȘTIUNI ACTUALE: *C. Rădulescu-Motru*. Sofismele democrației în învățământ.

LITERATURĂ: *Björnsterne Björnson*. Enigmă. *Mihail Burileanu*. Hoțul.

ȘTIINȚĂ: *I. Petrovici*. Câteva reflecții despre număr.

ȘCOLARE: *Pauă Popescu*. Examenul de absolvire în școlile secundare.

NOTE ȘI DISCUȚIUNI: *Const. I. Florea*. Amintiri din călătorie. *Bodenbach-Elveția Saxonă-Dresda*.

No. 20.

NOUTĂȚI: Ex libris. Materialismului istoric.—Părerăa unui elev de liceu în cestiunea evreiască.—Teatrul Modern. Compania dramatică Davila. Intre Culise, dramă în patru acte de H. de Rothschild.

CEȘTIUNI ACTUALE: *C. Rădulescu-Motru*. Sofismele democrației în învățământ. *N. Em. Teohari*. Asupra împăcării conservatorilor.

LITERATURĂ: *Gabriele D'Annunzio*. Bestii...

ȘCOLARE: *Th. D. Speranția*. Raport asupra învățământului. *Maria C. Buțureanu*. Școli menajere, agricole și horticoale pentru femei.

ȘTIINȚĂ: *Eugen Mălinescu*. Asupra interiorului pământului.

NOTE ȘI DISCUȚIUNI: *C. R. M. Lămuriri pentru „Facța”*. *N. Ștefănescu-Iacint*. În chestiunea convențiunei turco-române

No. 21.

NOUTĂȚI: Necesitatea înființării unui partid țărănesc.—Două răspunsuri în cestiunea evreiască.—Ex libris.

CEȘTIUNI ACTUALE: *Emil Isac*. Moartea lui Chavez.

LITERATURĂ: *Maxime Gorki*. Un erou. *Vasile Pop*. Setea de sacrificiu. *Nicolae Pora*. Printre morminte.

ȘCOLARE: *Pauă Popescu*. Pedagogia nouă. *Th. D. Speranția*. Raport asupra învățământului.

NOTE ȘI DISCUȚIUNI: *George V. Haneș*. Un studiu care surprinde. *Ioan Dragu*. Un răspun d-lui Ibrăileanu.

No. 22.

NOUTĂȚI: Schițe nouă de Caragiale.—Cu prilejul centenarului lui Robert Schumann.—Cestia evreiască și elevii de liceu.

CEȘTIUNI ACTUALE: *N. Em. Teohari*. Spiritul critic în cultura română.

TEATRU: *Lazar Cosma*. Cronica teatrală: Teatrul Național. „Modelul” „La Femme nue”, dramă în patru acte de Henry Bataill. Teatrul Modern. Compania dramatică Davila. „Fericita” de Hennequin și Bilhaud. „Rubiconul” de E. Bourdet. Femeile ciudate de Răuleț și Stamatiad.

LITERATURĂ: *I. Ionescu-Quintus*. Căsnicii. *I. Dan*. După vacanță.

ȘCOLARE: *Th. D. Speranția*. Raport asupra învățământului.

NOTE ȘI DISCUȚIUNI: *Emil Isac*. Un prinț român și o cursă de cai.

No. 23.

NOUTĂȚI: Cine vine la putere... —Comemorarea lui Francisco Ferrer.—Ex libris: Generalul H. Bonnal. Psihologia militară a lui Napoleon.—O Polemică umoristică: Cahalul!

POLITICA: *A. D. Xenopol*. Schimbarea guvernului.

CEȘTIUNI SOCIALE: *G. Aslan*. Ce este sociologia? *Octav Minar*. Lașitatea contemporană.

LITERATURĂ: *Haralamb Lecca*. Gânduri. *N. Zaharia*. Pesimismul lui Traian Demetrescu. *Guy de Maupassant*. Moșneagul.

MEDICINĂ: *Dr. Leonte Vaian*. În jurul unei descoperiri

CRONICA MILITARĂ: *George V. Haneș*. Manevrele mari

No. 24.

NOUTĂȚI: Către cititori.—Cronica teatrală: Teatrul Național.—Aniversarea morții lui Oscar Wilde.—Reviste noi.

CEȘTIUNI ACTUALE: *C. Rădulescu-Motru*. Idealul naționalist. *E. Lovinescu*. Procedee literare; *D. G. Ibrăileanu* și alții...

ȘTIINȚE SOCIALE: *S. Lazar*. În chestia evreiască: Glasul unui zionist.

LITERATURĂ: *Ioan Dragu*. Pantomime moderne.

ȘCOLARE: *Th. D. Speranția*. Raport asupra învățământului

NOTE ȘI DISCUȚIUNI: *I. Săndulescu*. O carte despre Vasile Conta.

G. S. BECHEANU & I. ILIESCU

STRADA LIPSCANI, 26 — BUCUREȘTI. — STRADA LIPSCANI, 26

MAGASIN de NOUTAȚI și MANUFACTURA

Lânuri pentru rochi: Hommesponvon, cheviolte gros-côte etc.,
Postavuri în toate genurile.

MATASARIE

Cachemir soie, charmense, crepe de chine etc.
Taffetas din fabrica *Bonnet* culori și negre.
Atelier special pentru rochii și confecțiuni.

PREȚURI FIXE ȘI MODERATE

PANZĂRIE.

Jerseuri, Flanele, Cache Corsets Tricotate. Ciorapi și Batiste.

CORSETE

Dantele torchon și broderii veritabile

Rayon special pentru Lingerie și Trousour
gata și după comandă

SANATORIUL

Dr. GEROTA

CONSTRUIT ȘI MONTAT

Special pentru tratamentul boalelor
chirurgicale

Operațiuni și Faceri

Bulevardul Ferdinand 48, București

TELEFON 1/44

Boalele Intestinului

DIAREEA (LA COPII ȘI ADUȚI), DIZENTERIA
COLICELE, FURUNCULOZA, ECZEMA ȘI TOATE
BOALELE CE PROVİN DIN Infecțiunile Intestinale

SE TRATEAZĂ ADMIRABIL PRIN

LACTOFERMENT

(Bullon paralaetic)

APROBAT DE CONS. SANITAR SUPER.

ZILNIC PREPARAT PROASPĂT NUMAI LA
LABORATORUL Dr. ROBIN

5, Str. I. C. Brătianu 5. — Telefon.

În flacon 2 lei. În provincie contra mandat 2,50
Cereți prospecte gratuite

VILE DUILIU ZAMFIRESCU

2, STRADA ZORILOR, 2

Palatul Muntelui de Pietate

TELEFON No. 25 97

Vinuri de cea mai superioară calitate

LOCAL DE CONSUMAȚIE

Serviciu la domiciliu

Angroșiștilor li se acordă rabat

— Să nu lipsească din nici o casă — Franzbranntwein „Dr. KONYA“

Fricțiune întăritoare pentru *musculatură*, infailibilă contra durerilor reumatismale, la gută, lumbago și ori-ce răceli. Intreține sănătatea, puterea și frumusețea corpului. — Flacon de buzunar 50 bani. Flaconul original LEI 2.

Franzbranntwein cu Menthol

de Dr. Konya se distinge prin puterea sa antiseptică și ricoritoare. Ca atare este recomandat în special contra durerilor nevralgice, durerilor de cap și contra afecțiunilor catarale.

Flacon de buzunar 60 bani. — Flaconul original LEI 2.25
— SE GASEȘTE LA FARMACII ȘI DROGUERII —

Ferți-vă de imitațiuni! Veritabilul Franzbranntwein Dr. Konya poartă marca „Fortuna“ depusă la Tribunal și semnătura Dr. Konya și fiu pe gâtul sticlei.

Ciocolata și Cacao Zamfirescu

Sunt preferate de cunoscători

ALBERT BAER, București, Șoseful Pompiliu No. 7

